

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας

Τμήμα Λογιστικής

Πτυχιακή εργασία

Τίτλος: Τραπεζικά Stress Tests

Φρειδερίκη Χατζημαρκάκη AM 9556

Επιβλέπων καθηγητής : Δημήτρης Κυρίκος

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	5
Κεφάλαιο 1: Το χρηματοπιστωτικό σύστημα	7
1.1 Εισαγωγή	7
1.2 Ορισμός	7
1.3 Λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος	11
1.4 Τα τραπεζικά ιδρύματα, έννοια και λειτουργία	12
1.4.1 Η έννοια του τραπεζικού ιδρύματος.....	12
1.4.2 Βασικές λειτουργίες τραπεζών.....	13
1.4.3 Πηγές κερδοφορίας.....	14
Κεφάλαιο 2: Τραπεζικοί κίνδυνοι, εννοιολογικό περιεχόμενο και διακρίσεις.....	15
2.1 Εισαγωγικές έννοιες και ορισμοί	15
2.2 Διάκριση των κινδύνων	15
2.3 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι.....	17
2.4 Διαχείριση κινδύνων	20
Κεφάλαιο 3: Η επιτροπή της Βασιλείας και η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών	22
3.1 Εισαγωγή	22
3.2 Η επιτροπή της Βασιλείας	24
3.3 Το σύμφωνο της Βασιλείας I	26
3.4 Κριτική στο σύμφωνο της Βασιλείας 1.....	28
3.5 Το σύμφωνο της Βασιλείας II	30
3.5.1 Πυλώνας I (Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις)	31
3.5.2 Πυλώνας II (Εποπτεία Κεφαλαιακής Επάρκειας)	32
3.5.3 Πυλώνας III (Πειθαρχία της Αγοράς).....	33
3.6 Το σύμφωνο της Βασιλείας III	35
3.6.1 Μεταρρυθμίσεις στα Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια	36
3.6.2 Μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου	43
3.6.3 Μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον δείκτη μόχλευσης	44
3.6.4 Μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον κίνδυνο ρευστότητας.....	45
4. Τραπεζικά Stress Tests	48
4.1 Εισαγωγικές έννοιες και ορισμοί	48
4.2 Μεθοδολογία	49
4.3 Πρακτική προσέγγιση.....	50

4.4 Στάδια υλοποίησης	52
4.4.1 Στάδιο 1 ^ο – Επιλογή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που θα συμμετάσχουν	52
4.4.2 Στάδιο 2 ^ο – Προσδιορισμός κυριότερων κινδύνων και βασικών αδυναμιών του τραπεζικού συστήματος	53
4.4.3 Στάδιο 3 ^ο – Διαβάθμιση των πιθανών δυσμενών σεναρίων ανάλογα των επιπτώσεων τους	53
4.4.4 Στάδιο 4 ^ο – Εισαγωγή σεναρίου ακραίων καταστάσεων σε μακροοικονομική βάση	54
4.4.5 Στάδιο 5 ^ο – Επιλογή και χρήση των κατάλληλων στατιστικών μεθοδολογιών.....	54
4.4.6 Στάδιο 6 ^ο – Αξιολόγηση αποτελεσμάτων για την επιλογή των κατάλληλων πολιτικών.....	55
4.5 Κατηγορίες Stress Tests.....	55
5. Stress Test Ελληνικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων	58
5.1 Γενικές πληροφορίες.....	58
5.2 Μεθοδολογία	58
5.3 Η σημασία των stress test για τις ελληνικές τράπεζες.....	61
5.4 Τα αποτελέσματα των stress test των ελληνικών τραπεζών	62
5.5 Ατέλειες και περιορισμοί των stress tests	65
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	69
Βιβλιογραφία	70
Ελληνική βιβλιογραφία.....	70
Ηλεκτρονική βιβλιογραφία	70

Summary

The last time are appeared stress tests of banks, which have the purpose of evaluating the financial institutions regarding their capital adequacy in financial risks.

This essay focuses on this issue and analyzing the whole process, examine the parameters and the way in which exports its conclusions.

The first chapter refers to the function and structure of the financial system, leading to the description of the characteristics of banking institutions. In the second chapter we refer to the concept of risk in general, and then gives the definitions of financial risks and how to manage credit. The third chapter refers to the Basel Committee, the basic parameters, and agreements Basel I, II and III, while the fourth and final chapter will be discussed in detail in the stress tests of banks, the methodology which they occur and the importance of their results. At the end of the chapter we have listed any imperfections and our remarks on tests stress.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η οικονομική ύφεση πλήττει όλο και περισσότερο την παγκόσμια οικονομία, και κατ' επέκταση την παγκόσμια χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Η κρίση αυτή σε συνδυασμό με τους κινδύνους που την διέπουν, απειλεί τα τραπεζικά ιδρύματα σε Αμερική, Ασία και Ευρώπη. Η παγκοσμιοποίηση των αγορών, η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, και ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, ως αποτέλεσμα της σημερινής πραγματικότητας, οδήγησαν τα τραπεζικά ιδρύματα στην δημιουργία περίπλοκων προϊόντων και υπηρεσιών για την διατήρηση, ή ακόμα και την αύξηση του μεριδίου αγοράς τους. Αυτές όμως οι κινήσεις δημιούργησαν κινδύνους για τις ίδιες, και για τον λόγο αυτό προχώρησαν στην δημιουργία μηχανισμών αντιμετώπισης τους.

Η αρχή έγινε με την γνωστή επιτροπή της Βασιλείας, ονομασία που προέρχεται από την ομώνυμη πόλη της Ελβετίας, όπου έχει την έδρα της η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (*Bank for International Settlements*) και βασίζεται στην Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος (*Basel Committee on Banking Supervision*). Η Επιτροπή ιδρύθηκε το 1974 με στόχο τη διαμόρφωση προτύπων εποπτείας και κατευθυντηρίων οδηγιών για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Τα πρότυπα αυτά λοιπόν, είχαν ως αντικείμενο την διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων σε σχέση με ενδεχόμενους αναλαμβανόμενους κινδύνους. Αυτός ήταν και ο πρώτος μηχανισμός εποπτείας, που στην συνέχεια εξελίχθηκε σε Βασιλεία II και III.

Το τελευταίο διάστημα έχουν κάνει την εμφάνιση τους τα λεγόμενα **stress tests** των τραπεζών, τα οποία έχουν ως σκοπό την αξιολόγηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όσον αφορά την κεφαλαιακή τους επάρκεια σε ενδεχόμενους οικονομικούς κινδύνους. Η γραπτή αυτή εργασία εστιάζει σε αυτό το θέμα, προσπαθώντας να αναλύσει την όλη διαδικασία, τις

παραμέτρους που εξετάζει αλλά και τον τρόπο με τον οποίο εξάγει τα συμπεράσματα της. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην λειτουργία και την δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καταλήγοντας στην περιγραφή των χαρακτηριστικών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην έννοια του κινδύνου γενικά, ενώ στην συνέχεια παρατίθενται οι ορισμοί των χρηματοοικονομικών κινδύνων και το πως τους διαχειρίζονται τα πιστωτικά ιδρύματα. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Επιτροπή της Βασιλείας, τις βασικές της παραμέτρους, και τις συμφωνίες Βασιλεία I, II και III, ενώ στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο θα αναφερθούμε αναλυτικά στα stress tests των τραπεζών, τη μεθοδολογία με την οποία πραγματοποιούνται και την σημασία των αποτελεσμάτων τους. Στο τέλος του κεφαλαίου παραθέτουμε τις τυχόν ατέλειες και επισημάνσεις μας σχετικά με τα stress tests.

Κεφάλαιο 1: Το χρηματοπιστωτικό σύστημα

1.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις βασικές του λειτουργίες. Θα αναφερθούμε στην διάρθρωση του, την λειτουργία του, και τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία αποτελούν σημαντικό κομμάτι του. Η αναφορά αυτή γίνεται, για τον λόγο του ότι τα τραπεζικά stress tests αφορούν μεν κυρίως τις τράπεζες, έχουν όμως και σοβαρό αντίκτυπο στην οικονομία μιας χώρας, η οποία με την σειρά της είναι εκτεθειμένη στις διεθνείς αγορές.

Τα δημοσιεύματα που έλαβαν χώρα στον εγχώριο και διεθνή τύπο, το διάστημα πριν την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων από την Ε.Κ.Τ. δείχνουν με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο την βαρύτητα που έχουν στις διεθνείς αγορές. Επομένως η διαδικασία των stress tests είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα γενικά.

1.2 Ορισμός

Σε μια αγορά η οποία λειτουργεί χωρίς ατέλειες και τριβές, όπου το κόστος απλά δεν υφίσταται, δεν υπάρχει και λόγος ύπαρξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αποτέλεσμα αυτών είναι, ότι οι συναλλαγές ανάμεσα στις πλεονασματικές και τις ελλειμματικές μονάδες μπορούν να διεκπεραιωθούν “κατά τρόπο αυτόματο” χωρίς δηλαδή να απαιτείται η ύπαρξη κάποιου διαμεσολαβητικού φορέα, όπως είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Με τον όρο λοιπόν *χρηματοπιστωτικό σύστημα* εννοούμε ένα σύνολο θεσμών, οι οποίοι βοηθούν στο να έρθουν σε επαφή αυτές οι δύο ομάδες, και όχι μόνο. Όταν λέμε *χρηματοπιστωτικούς θεσμούς* εννοούμε τις *χρηματοπιστωτικές αγορές* (αγορές ομολόγων και μετοχών), και τους

χρηματοοικονομικούς μεσολαβητές (Τράπεζες, αμοιβαία κεφάλαια)¹. Οι θεσμοί αυτοί αποτελούν τον καταλύτη έτσι ώστε να μεταφερθεί το χρήμα από την αποταμίευση στην επένδυση. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές παρουσιάζουν μια ιδιομορφία σε σχέση με τις άλλες αγορές, και αυτή είναι η ακόλουθη:

✚ Τα αγαθά (χρήματα) που παραδίδονται σήμερα ανταλλάσσονται με υποσχέσεις για παράδοση αγαθών (χρημάτων πλέον τόκων) σε κάποια μελλοντική στιγμή. Έτσι, οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στους συναλλασσόμενους έχουν κρίσιμη σημασία, επειδή ένας συναλλασσόμενος έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει το αποτέλεσμα στο διάστημα που μεσολαβεί από τη σύναψη μέχρι τη λήξη της συμφωνίας. Επί πλέον η απόκτηση πληροφόρησης έχει κόστος, είναι δαπανηρή υπόθεση.²

Επειδή ακριβώς υφίστανται αυτές οι ατέλειες στην λειτουργία της οικονομίας, υπάρχει το χρηματοπιστωτικό σύστημα, δηλαδή οι χρηματοπιστωτικές αγορές και οι χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές. Οι ατέλειες αυτές συνίστανται στο γεγονός ότι υπάρχει το λεγόμενο κόστος πληροφόρησης και κόστος συναλλαγών. Επομένως το κόστος που απαιτείται για τη συλλογή των πληροφοριών αυτών, και οι πληροφορίες οι ίδιες καθώς επίσης και το κόστος για τη σύναψη συμφωνιών και τη διεκπεραίωση συναλλαγών, δημιουργεί τις προϋποθέσεις που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα ύπαρξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές και οι διαμεσολαβητές, υφίστανται γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, για να ελαχιστοποιούνται τα προβλήματα που δημιουργούνται από την έλλειψη μιας επαρκούς πληροφόρησης, καθώς επίσης και των διαφόρων ατελειών που υπάρχουν κατά την πραγματοποίηση των συναλλαγών. Ο ρόλος του δηλαδή είναι για να περιορίζει το κόστος άντλησης της πληροφόρησης καθώς επίσης και το κόστος σύναψης

---

¹ Ευτύχιος Σαρτζετάκης, Αποταμίευση, Επένδυση και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, σελ. 2-3

² Σαράντης – Ευάγγελος Λώλος (2007): *Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Ανάπτυξη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, σελ. 2

συναλλαγών. Με άλλα λόγια το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιτελεί μια βασική λειτουργία, η οποία είναι:

Να βελτιώνει την κατανομή των πόρων στο χώρο και στο χρόνο, μέσα στο αβέβαιο περιβάλλον που ζούμε. Η βασική αυτή λειτουργία μπορεί να διακριθεί σε πέντε κύριες κατηγορίες. Έτσι, το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει να επιτελέσει πέντε λειτουργίες:

- ✚ να προωθεί τη διάχυση, την αντιμετώπιση, την αποφυγή του κινδύνου,
- ✚ να αριστοποιεί την κατανομή των πόρων,
- ✚ να παρακολουθεί τη διοίκηση των εταιριών και να ελέγχει τις επιχειρήσεις,
- ✚ να κινητοποιεί τις αποταμιεύσεις,
- ✚ να διευκολύνει την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών.³

Πώς όμως συγκεκριμένες ατέλειες της αγοράς δικαιολογούν την εμφάνιση των χρηματοπιστωτικών αγορών και των διαμεσολαβητικών φορέων, οι οποίοι προσφέρουν τις παραπάνω πέντε λειτουργίες; Πώς ερμηνεύεται η επίδρασή τους στην οικονομική μεγέθυνση, ή αλλιώς στην οικονομική ανάπτυξη; Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι κάθε μια από τις παραπάνω λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος μπορεί να επηρεάσει την οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη με δύο τρόπους: ο πρώτος είναι μέσω της συσσώρευσης του κεφαλαίου και ο δεύτερος μέσω των τεχνολογικών καινοτομιών.

- ✚ Στην πρώτη περίπτωση, οι λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος επηρεάζουν τη μεγέθυνση του προϊόντος επιδρώντας στο ρυθμό δημιουργίας του κεφαλαίου (πχ μέσω θετικών εξωτερικών οικονομιών). Έτσι, το χρηματοπιστωτικό σύστημα επηρεάζει τη συσσώρευση του κεφαλαίου αυξάνοντας ή ανακατανέμοντας το

---

³ Σαράντης – Ευάγγελος Λώλος (2007): *Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Ανάπτυξη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, σελ. 2

ποσοστό αποταμίευσης ανάμεσα σε διαφορετικές τεχνολογίες παραγωγής κεφαλαιουχικών αγαθών.

- ✚ Στη δεύτερη περίπτωση, οι λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος επηρεάζουν τη μεγέθυνση του προϊόντος αυξάνοντας το ρυθμό των τεχνολογικών καινοτομιών, που προέρχεται από την ανακάλυψη νέων μεθόδων παραγωγής και την εισαγωγή νέων προϊόντων.

Στο σχήμα 1.1 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η αλληλουχία των επιδράσεων αυτών.

Σχήμα 1.1: Θεωρητική Προσέγγιση Χρηματοοικονομικής Ανάπτυξης και Μεγέθυνσης⁴

1.3 Λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

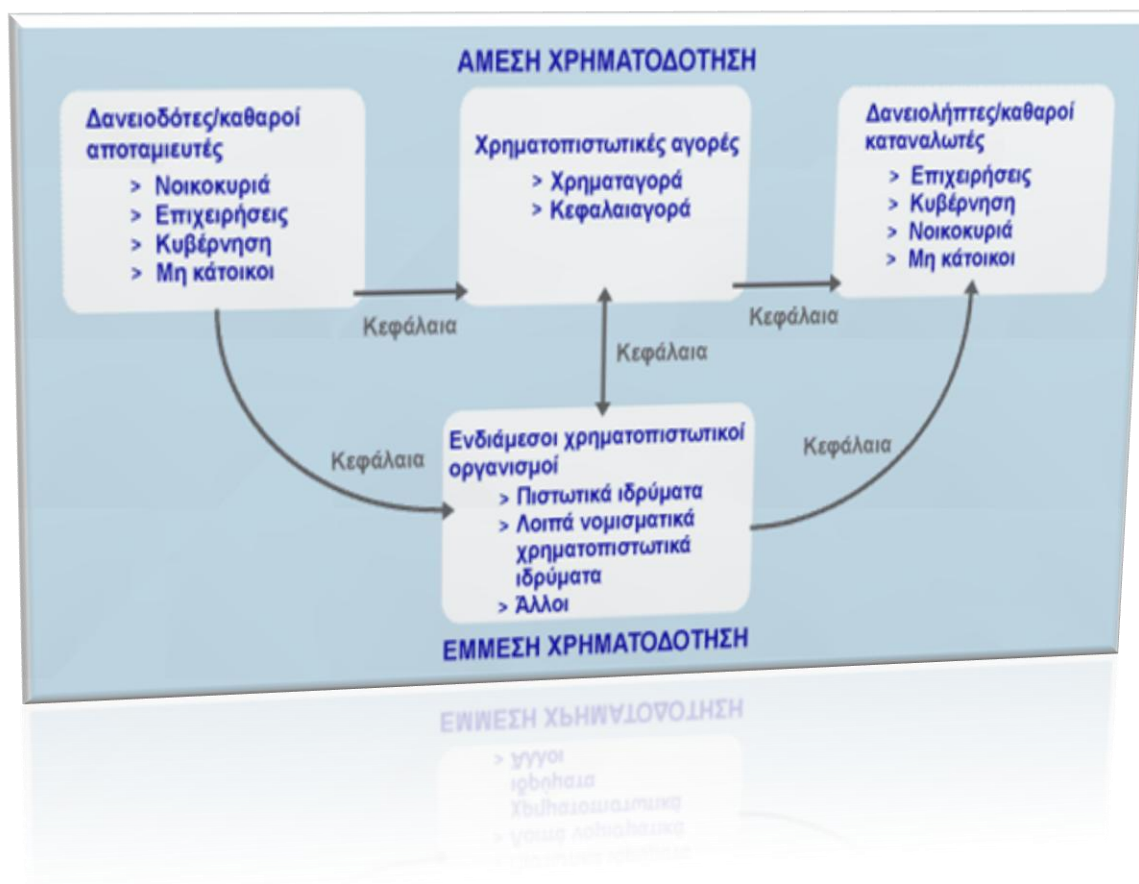
Όπως προαναφέραμε η κύρια λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ των πλεονασματικών και των ελλειμματικών οικονομικών μονάδων. Για την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, ο εντοπισμός των κύριων πηγών κινδύνων και αδυναμιών θεωρείται επιβεβλημένος, ενώ τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να ενημερώνονται άμεσα για αυτούς. Για τους κινδύνους θα μιλήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο. Στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονται τα:

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα όπως οι ελληνικές τράπεζες, τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών, οι συνεταιριστικές τράπεζες και οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί.
2. Οι θεσμικοί επενδυτές, δηλαδή οι ασφαλιστικές εταιρίες, οι διάφοροι φορείς κοινωνικής ασφάλισης, καθώς επίσης και οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες.
3. Οι λοιπές μη τραπεζικές επιχειρήσεις, δηλαδή οι χρηματιστηριακές εταιρίες, οι εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), οι εταιρίες πρακτόρευσης απαιτήσεων (factoring), οι εταιρίες παροχής πιστώσεων και τέλος οι εταιρίες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών.

Στο διάγραμμα 1.1 παρουσιάζουμε τα συστατικά στοιχεία και τις λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

---

⁴ Σαράντης – Ευάγγελος Λώλος (2007): *Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Ανάπτυξη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, σελ. 4

Διάγραμμα 1.1: Λειτουργία χρηματοπιστωτικού συστήματος (Πηγή: Ε.Κ.Τ.)

1.4 Τα τραπεζικά ιδρύματα, έννοια και λειτουργία

1.4.1 Η έννοια του τραπεζικού ιδρύματος

Τα τραπεζικά ιδρύματα αποτελούν την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας, ή μιας ένωσης χωρών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αποτελούν οργανισμούς των οποίων η κύρια αποστολή και τρέχουσα δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων, και την χορήγηση κεφαλαίων μέσω δανεισμού και διαφόρων επενδυτικών δραστηριοτήτων σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Χορήγηση τέτοιου είδους χρηματοδοτήσεων παρέχουν και σε κυβερνήσεις, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην αναπτυξιακή προοπτική μιας χώρας.

Το πόσο αποτελεσματική είναι αυτή η συμβολή των τραπεζών εξαρτάται από δύο κυρίως παράγοντες.

1. Την ύπαρξη ενός αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου που διέπει την οικονομική και κοινωνική ζωή, καθώς επίσης και πως αυτό το πλαίσιο στηρίζει την όποια αναπτυξιακή διαδικασία
2. Τον τρόπο λειτουργίας και την αποτελεσματικότητα του ιδίου του τραπεζικού συστήματος

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, τα τραπεζικά ιδρύματα κατέχουν τον ρόλο των διαμεσολαβητών ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο το μετασχηματισμό της ρευστότητας. Ταυτόχρονα αποτελούν και τα μέσα εφαρμογής της εκάστοτε Νομισματικής Πολιτικής.

1.4.2 Βασικές λειτουργίες τραπεζών

Οι κυριότερες λειτουργίες ενός τραπεζικού ιδρύματος είναι οι ακόλουθες:

- ✚ Η μεταφορά και κατανομή οικονομικών πόρων από την αποταμίευση στην επένδυση, κυρίως σε δυναμικούς κλάδους και για την ενίσχυση της κατανάλωσης
- ✚ Η εξασφάλιση της απαιτούμενης ρευστότητας και της διαχείρισης του συστήματος πληρωμών, στοιχεία απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας.
- ✚ Η ανάληψη και διαχείριση χρηματοπιστωτικών κινδύνων
- ✚ Η διαχείριση χαρτοφυλακίου πελατών

Επιτελώντας οι τράπεζες τις βασικές αυτές λειτουργίες, συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με ταυτόχρονη τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας, αλλά και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών.

1.4.3 Πηγές κερδοφορίας

Τα κέρδη τα οποία αποκομίζουν οι τράπεζες προέρχονται από τις ακόλουθες πηγές:

- ✚ Την διαφορά μεταξύ επιτοκίου χορηγήσεων και καταθέσεων
- ✚ Τις πάσης φύσεως προμήθειες από τραπεζικές συναλλαγές
- ✚ Τα κεφαλαιακά κέρδη από την διαπραγμάτευση χρεογράφων, όπως αυτά προκύπτουν από διαφορές στα επιτόκια, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τέλος τις τιμές των μετοχών
- ✚ Αμοιβές από την παροχή επενδυτικών και χρηματοοικονομικών συμβουλών

Κεφάλαιο 2: Τραπεζικοί κίνδυνοι, εννοιολογικό περιεχόμενο και διακρίσεις

2.1 Εισαγωγικές έννοιες και ορισμοί

Η λέξη κίνδυνος εμπεριέχεται σε κάθε πτυχή της κοινωνικής μας ζωής, πόσο μάλλον της οικονομικής και επιχειρηματικής. Η ετοιμολογία της λέξης κίνδυνος *risk* προέρχεται από την λατινική λέξη *rescum* η οποία σημαίνει κίνδυνος στην θάλασσα. Λόγω του ρευστού οικονομικού περιβάλλοντος, οι τράπεζες αναλαμβάνουν διαφόρων ειδών κινδύνους, οικονομικής και μη οικονομικής φύσεως. Επομένως οι κίνδυνοι και η αβεβαιότητα, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των τραπεζικών εργασιών, οι οποίες από την φύση τους εμπεριέχουν ένα ρίσκο.

Ένα πιστωτικό ίδρυμα, ή μια οποιαδήποτε επιχείρηση που δραστηριοποιούνται στα πλαίσια μιας ανοικτής αγοράς, διατρέχουν τον κίνδυνο να υποστούν οικονομικές ζημιές, και κατ' επέκταση μείωση της καθαρής τους θέσης, εξαιτίας ενός μη προσδοκώμενου γεγονότος. Αυτή λοιπόν η πιθανότητα ονομάζεται κίνδυνος, και αφορά τόσο τις πλεονάζουσες οικονομικές μονάδες, όσο και τις ελλειμματικές. Ο κίνδυνος επίσης είναι συχνά συνυφασμένος με την αβεβαιότητα, το αποτέλεσμα της οποίας θεωρείται μη αναμενόμενο, και έχει συνήθως αρνητικές συνέπειες.

2.2 Διάκριση των κινδύνων

Οι κίνδυνοι στους οποίους είναι εκτεθειμένη μια εταιρία, είναι τρεις, και είναι οι ακόλουθοι:

- ✚ **Επιχειρηματικοί κίνδυνοι (Business Risk)**
- ✚ **Στρατηγικοί κίνδυνοι (Strategic Risk)**
- ✚ **Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι (Financial Risk)**

Στην πρώτη κατηγορία, αυτή των **επιχειρηματικών κινδύνων** ανήκουν οι κίνδυνοι που αφορούν την ανάληψη μίας ενέργειας, η οποία είχε στόχο την δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι του ανταγωνισμού, καθώς επίσης και αύξησης της χρηματιστηριακής αξίας της εταιρείας. Η πιθανότητα πάντως να υπάρξουν αρνητικά αποτελέσματα και οικονομικές ζημίες στην επιχείρηση, λόγω αστοχιών της διοίκησης, θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Οι επιχειρηματικοί κίνδυνοι συνδέονται συνήθως με τις τεχνολογικές εξελίξεις, το σχεδιασμό προϊόντων, το μάρκετινγκ και λοιπές επιχειρηματικές κινήσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στην αγορά, εντός της οποίας δραστηριοποιείται η εταιρεία.

Στην κατηγορία των **στρατηγικών κινδύνων**, ανήκουν οι κίνδυνοι οι οποίοι σχετίζονται με την πιθανότητα αποτυχίας ενός επιχειρηματικού σχεδίου ανάπτυξης της εταιρείας. Αιτία ενός τέτοιου αποτελέσματος θεωρείται η μεταβολή στο μακροοικονομικό περιβάλλον της επιχείρησης, κυρίως σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Η πρόβλεψη και η αντιστάθμιση του κινδύνου αυτού, θεωρείται αρκετά δύσκολη ωστόσο πραγματοποιείται διασπορά του κινδύνου αυτού σε διαφορετικές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Ως **χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι**, νοούνται οι μεταβολές που επέρχονται στην καθαρή θέση της εταιρείας, λόγω της μεταβλητότητας στην αξία των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού. Οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι δεν εξαρτώνται άμεσα από τις διάφορες ενέργειες της εταιρείας, αλλά προκύπτουν από παραμέτρους της αγοράς και του επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Ως παράμετροι νοούνται τα επιτόκια και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, μεταβλητές οι οποίες καθορίζονται από την αγορά, και δεν επηρεάζονται κατά κανόνα από την τράπεζα.

Στον γενικό αυτό ορισμό των χρηματοοικονομικών κινδύνων, περιλαμβάνονται αρκετοί τύποι, οι οποίοι σχετίζονται με την τραπεζική λειτουργία, και προκύπτουν από τις σχέσεις που αναπτύσσει το πιστωτικό ίδρυμα με τους πελάτες του, αλλά και από τις συναλλαγές που πραγματοποιεί στα πλαίσια των χρηματοοικονομικών αγορών. Εμείς θα εστιάσουμε το

ενδιαφέρον μας στους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, αναλύοντας τις επιμέρους κατηγορίες τους και τους τρόπους, με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπιστούν.

2.3 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι

Όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι επηρεάζουν την καθαρή θέση της εταιρίας, λόγω μεταβολών που επέρχονται στα στοιχεία του ισολογισμού της, ενεργητικό και παθητικό. Οι κυριότεροι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι κατηγοριοποιούνται και αναλύονται στην συνέχεια, και είναι οι εξής:

Κίνδυνος αγοράς (market risk): είναι ο κίνδυνος που οφείλεται σε μια πιθανή απώλεια που μπορεί να επέλθει στα κέρδη της εταιρίας, λόγω αρνητικών μεταβολών στις τιμές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τιμών των μετοχών, των τιμών των επιτοκίων, των τιμών των εμπορευμάτων και της ρευστότητας. Ο κίνδυνος αγοράς διακρίνεται στον:

- ✚ Συναλλαγματικό κίνδυνο,
- ✚ Κίνδυνο μετοχών,
- ✚ Κίνδυνο επιτοκίων,
- ✚ Κίνδυνο εμπορευμάτων.

Πιστωτικός κίνδυνος (credit risk): είναι ο κίνδυνος, ο οποίος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την φύση των δραστηριοτήτων ενός πιστωτικού ιδρύματος, και οφείλεται στην αθέτηση των υποχρεώσεων των πιστούχων της, που δεν είναι άλλη από την επιστροφή των δανειζόμενων κεφαλαίων, των τόκων των κεφαλαίων αυτών, αλλά και στην καθυστέρηση ανταπόκρισης στις υποχρεώσεις τους. Η βαρύτητα του κινδύνου αυτού είναι μεγάλη, λόγω του ότι μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική επιδείνωση των οικονομικών μεγεθών της τράπεζας, και μπορεί να κλονίσει ακόμη και την βιωσιμότητα της. Ειδικότερες κατηγορίες του πιστωτικού κινδύνου είναι:

✚ **Κίνδυνος διακανονισμού πληρωμών**, αναφέρεται στην πιθανότητα ο ένας από τους δύο αντισυμβαλλόμενους να αθετήσει την συμφωνία, αφού το ένα μέλος έχει ήδη προβεί στην πληρωμή του μεριδίου που του αναλογεί. Αυτός ο κίνδυνος ονομάζεται και κίνδυνος **Herstatt**⁵, και εμφανίζεται σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει ανταλλαγή αξιών ταυτόχρονα. Ωστόσο η ύπαρξη διαφοράς ώρας, συνεπάγεται καθυστέρηση στις συναλλαγές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός, ότι όταν κατέρρευσε η Bankhaus Herstatt, τις πρώτες πρωινές ώρες, οι πληρωμές σε δολάρια προς τις αμερικάνικες τράπεζες, που είχαν συμφωνηθεί τις προηγούμενες ημέρες, δεν πραγματοποιήθηκαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι τράπεζες που είχαν εκτεθεί σε δανεισμό προς την Herstatt, να αντιμετωπίσουν σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας.

✚ **Κίνδυνος χρέους**, ο οποίος απορρέει από την έκθεση μιας τράπεζας σε δανεισμό της κυβέρνησης, αλλά και από την αδυναμία της πληρωμής και αναδιάρθρωσης του χρέους της. Οι τράπεζες συνήθως δεν διαθέτουν τα κατάλληλα εργαλεία κάλυψης της ζημίας τους, σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου – κράτους, και είναι πολύ δύσκολο να αντλήσουν τα κεφάλαια τους μέσω εγγυήσεων, αφού δεν μπορούν να διεκδικήσουν κρατική περιουσία.

Κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk): αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο κίνδυνο μετά τον πιστωτικό κίνδυνο που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Ορίζεται ως ο κίνδυνος που οφείλεται στην αδυναμία ενός τραπεζικού ιδρύματος να καλύψει τις τρέχουσες υποχρεώσεις του έναντι των καταθετών του, οι οποίοι προβαίνουν στην ανάληψη των καταθέσεων τους. Διαφορετικά αυτό μεταφράζεται και στην μη έγκαιρη πώληση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή σε δανεισμό του με μη

---

⁵ Κωσταντίνος Τασάκος (2004): *Διαχείριση Κινδύνων – Ο κίνδυνος διακανονισμού πράξεων συναλλάγματος, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, σελ. 43*

ευνοϊκούς όρους, που έχει ως σκοπό να καλύψει τις χρηματικές εκροές και να ικανοποιήσει τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του.

Λειτουργικός κίνδυνος (operational risk): αφορά τον κίνδυνο, ο οποίος προκύπτει από κάθε δραστηριότητα μη χρηματοοικονομικής φύσεως, και οφείλεται στην ανεπάρκεια εσωτερικών διαδικασιών, σε ανεπιτυχή διαχείριση καταστάσεων εκ μέρους της διοίκησης, σε λανθασμένες ανθρώπινες ενέργειες, αλλά και σε εξωτερικούς παράγοντες.

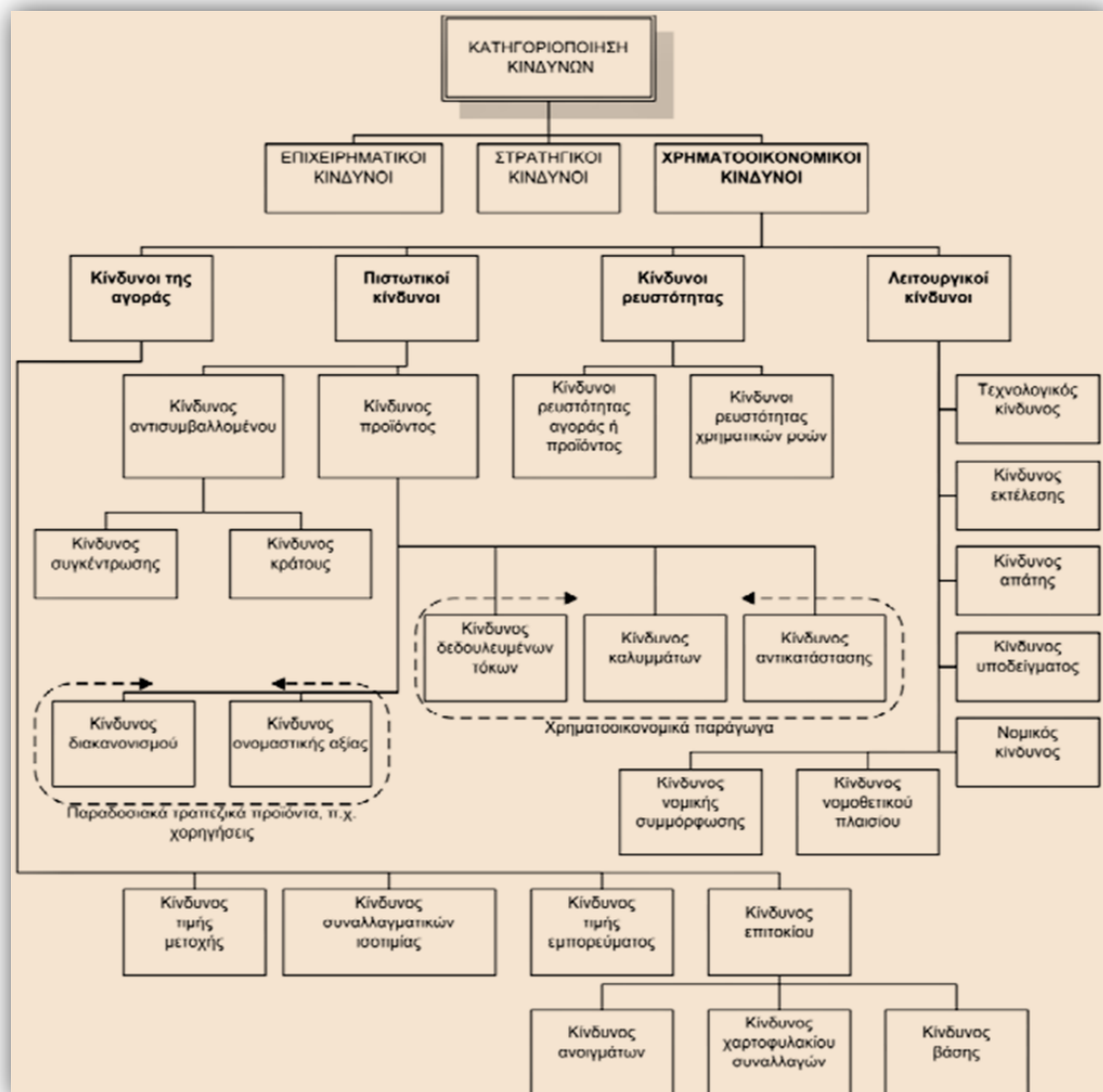
Κίνδυνος επιτοκίων (interest rate risk): είναι ο κίνδυνος που οφείλεται στην αναντιστοιχία των επιτοκίων, τόσο στον όγκο όσο και στην διάρκεια των τίτλων, των μετοχών, των στοιχείων εκτός ισολογισμού, και των υποχρεώσεων. Μια τέτοια αναντιστοιχία στα επιτόκια μπορεί να επηρεάσει τόσο την κερδοφορία της τράπεζας, όσο και την αξία της μετοχής της.

Πολιτικός κίνδυνος (political risk): αποτελεί ένα σύνολο κινδύνων, από την επιβολή περιορισμών στα επιτόκια, τους ελέγχους στο συνάλλαγμα, μέχρι την εθνικοποίηση μιας τράπεζας.

Νομικός κίνδυνος (legal risk): είναι ο κίνδυνος που μπορεί να προκύψει από νομικές και φορολογικές αλλαγές, οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στην κερδοφορία της τράπεζας. Επιπλέον αφορά την αμφισβήτηση της ισχύος των όρων ή του συνόλου των όρων μιας σύμβασης, που έχει υπογραφεί.

Συναλλαγματικός κίνδυνος (foreign exchange risk): είναι ο κίνδυνος που οφείλεται στις συνεχείς διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων, οι οποίες επιδρούν στις αγορές συναλλάγματος που δραστηριοποιείται η τράπεζα για τη διαχείριση των διαθεσίμων της, αλλά και για τις ανάγκες των πελατών της.

Στο διάγραμμα 2.1 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η κατηγοριοποίηση των κινδύνων συγκεντρωτικά.

Διάγραμμα 2.1: Κατηγοριοποίηση κινδύνων

2.4 Διαχείριση κινδύνων

Η διαχείριση κινδύνου είναι συντονισμένες, στρατηγικές διαδικασίες, οι οποίες περιλαμβάνουν την πρόγνωση των πιθανών απωλειών, τη μείωση του δυσμενούς αποτελέσματος του κινδύνου, την αποφυγή του, ακόμα και την ομαλή αποδοχή κάποιων συνεπειών του. Όλα αυτά επιτυγχάνονται μέσω επιστημονικής προσέγγισης και εξέτασης των κινδύνων.

Ο κίνδυνος είναι σαν ένα νόμισμα με δύο όψεις για εκείνον που γνωρίζει να τον διαχειρίζεται. Από τη μία πλευρά επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει τις αρνητικές εκβάσεις του και από την άλλη πλευρά, αν κατανοήσει τον πιθανό μελλοντικά κίνδυνο, μπορεί να τον ανταμείψει με μία καινούρια ευκαιρία για κερδοφορία. Η γραμμή που υποστηρίζει η διαχείριση κινδύνου είναι ότι η επιβίωση του οργανισμού εξαρτάται άμεσα από την πρόβλεψη και την προετοιμασία για τον κίνδυνο.

Οι βασικοί στόχοι της διαχείρισης κινδύνου είναι οι εξής:

- ✚ η βελτίωση της σχέσης κινδύνου απόδοσης
- ✚ η προσέγγιση, η αναγνώριση και η κατανόηση του κινδύνου
- ✚ ο τρόπος με τον οποίο θα μετρηθεί και θα ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος
- ✚ η επίτευξη του μέγιστου οφέλους σε κάθε χαρτοφυλάκιο των δραστηριοτήτων της
- ✚ ο προσδιορισμός και η ταξινόμηση όλων των παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν τον οργανισμό
- ✚ η αύξηση της πιθανότητας για επιτυχία και
- ✚ η μείωση της πιθανότητας για απώλεια.

Η διαχείριση του κινδύνου είναι μία συνεχής και αναπτυσσόμενη εργασία, η οποία συμβαδίζει με τη γενικότερη στρατηγική και κουλτούρα του οργανισμού. Επίσης, προωθεί το μήνυμα, σε κάθε διοικητικό στέλεχος και σε κάθε υπεύθυνο εργαζόμενο, ότι η διαχείριση του κινδύνου είναι ένα σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της εργασίας τους. Τέλος, ενισχύει τη λειτουργική απόδοση του οργανισμού δημιουργώντας τακτικά στόχους, αναθέτοντας ευθύνες σε όλα τα επίπεδα και ανταμείβοντας την καλή επίδοση.

Κεφάλαιο 3: Η επιτροπή της Βασιλείας και η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών

3.1 Εισαγωγή

Με τα όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα για τους τραπεζικούς κινδύνους, και εξετάζοντας την κατάσταση που επικρατεί στις τράπεζες, τόσο την παρούσα περίοδο με την οικονομική κρίση, όσο και διαχρονικά, γίνεται σαφές ότι η διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Οι τράπεζες θα πρέπει να αισθάνονται και να εκπέμπουν ασφάλεια στα πλαίσια ενός ελεύθερου πιστωτικού περιβάλλοντος το οποίο υφίσταται, έτσι ώστε να είναι σε θέση να δρουν ορθολογικά απαλλαγμένες από κινδύνους και να παίρνουν σωστές αποφάσεις σε περιόδους που τα πιστωτικά περιθώρια είναι στενά.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι των τραπεζικών ιδρυμάτων, δηλαδή το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, θα πρέπει οι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν να είναι εντός κάποιων καθορισμένων ορίων, σύμφωνα πάντα με την πολιτική και τους στόχους του χαρτοφυλακίου που αναλαμβάνει το εκάστοτε τραπεζικό ίδρυμα. Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω εύκολα μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα, ότι οι κίνδυνοι που αναλαμβάνονται θα πρέπει να σταθμίζονται και να ταυτοποιούνται κατάλληλα, έτσι ώστε να παρακολουθούνται και να ελέγχονται. Είναι λοιπόν απαραίτητο να ελέγχονται οι τιμές και οι όροι των δανείων που χορηγούνται, καθώς και οι κίνδυνοι που αυτές οι χορηγήσεις συνεπάγονται, να είναι μέσα στα πλαίσια και τα όρια των κινδύνων που η τράπεζα είναι σε θέση να αναλάβει και να αντιμετωπίσει.

Η ανάγκη λοιπόν άσκησης εποπτείας για την διαχείριση των κινδύνων στις τράπεζες, προκύπτει από τον διαμεσολαβητικό ρόλο που αυτές διαδραματίζουν, μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών. Οι τράπεζες δανείζουν, κατά κανόνα μακροπρόθεσμα, ποσό πολλαπλάσιο από αυτό των ιδίων κεφαλαίων τους, το οποίο ποσό αντλούν από τους καταθέτες και είναι

(γενικά) υποχρεωμένες να το επιστρέψουν σε πρώτη ζήτηση. Καθοριστικό παράγοντα για την σταθερότητα του πιστωτικού συστήματος, αποτελεί η εμπιστοσύνη των καταθετών σε αυτές.

Στόχος λοιπόν των εποπτικών αρχών, είναι να εδραιώσουν την εμπιστοσύνη αυτή, διασφαλίζοντας την οικονομική τους ευρωστία (των πιστωτικών ιδρυμάτων) ενισχύοντας την ικανότητα τους, να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις από τυχόν εξωγενείς διαταραχές, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη σταθερότητα του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας. Οι τοποθετήσεις των τραπεζών υπόκεινται σε πλήθος κινδύνων, τους οποίους είναι κατά κανόνα δύσκολο, αν όχι αδύνατον, να αξιολογήσουν επαρκώς οι εκάστοτε καταθέτες. Καθώς η κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων σχετίζεται άμεσα με την ανάληψη κινδύνων, υπάρχει το κίνητρο ανάληψης υψηλότερων κινδύνων σε σχέση με αυτούς που αναλογούν στους μετόχους τους (δηλαδή, στα ίδια κεφάλαιά τους).

Η εποπτεία των τραπεζών πραγματοποιείται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, όπως αυτές ορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ο έλεγχος αυτός αφορά :

- ✚ τον έλεγχο της φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκέντρωσης κινδύνων
- ✚ την επάρκεια της εταιρικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων,
- ✚ τις στρατηγικές και τις διαδικασίες για τη διασφάλιση της διατήρησης των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζικών ιδρυμάτων, στο επίπεδο που απαιτείται, για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν.

3.2 Η επιτροπή της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) ιδρύθηκε περίπου στο τέλος του 1974, μετά από πρωτοβουλία των διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών 10 χωρών, γνωστής και ως «Ομάδας των 10 χωρών». Πιο συγκεκριμένα μέλη της είναι τα ακόλουθα κράτη: ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Καναδάς, Ολλανδία, Ιταλία, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Ισπανία Σουηδία, Βέλγιο, δηλαδή δέκα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρία εκτός αυτής, ο Καναδάς, οι ΗΠΑ και Ιαπωνία. Σκοπός της *σύμπραξης* αυτής ήταν η διαμόρφωση ομοίμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα.

Κεντρικό άξονα της επιτροπής της Βασιλείας αποτελεί η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Η ίδρυση της επιτροπής πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία και ιδιαίτερα στο χώρο του συναλλάγματος, και των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η αβεβαιότητα αυτή ήταν αποτέλεσμα της κατάρρευσης του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών, το οποίο είχε υιοθετηθεί από τις ανεπτυγμένες χώρες το 1944 στο Breton Woods των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

Άμεσο αποτέλεσμα της κατάρρευσης αυτής ήταν η εμφάνιση του συναλλαγματικού κίνδυνου στον χρηματοοικονομικό χώρο. Η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση της 17^{ης} Οκτωβρίου του 1973 η οποία συνέπεσε χρονικά, καθώς επίσης και η συνακόλουθη οικονομική ύφεση, δημιούργησαν σημαντικά προβλήματα και στην τραπεζική αγορά. Με αυτόν τον τρόπο η κατεύθυνση προς μια διεθνή συνεργασία, ώστε αφενός μεν να κατανοηθεί το διεθνές τραπεζικό σύστημα και αφετέρου να υιοθετηθούν εποπτικοί κανόνες και πρότυπα κατάλληλα για τη διασφάλιση της σταθερότητας, κρίθηκε επιβεβλημένη.

Οι κεντρικές τράπεζες των G10 χωρών ανέλαβαν το συντονισμό και την υλοποίηση μίας ενιαίας στρατηγικής γύρω από τη διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων, δημιουργώντας την Επιτροπή της Βασιλείας, μια ειδική

επιτροπή της Τράπεζας των Διεθνών Διακανονισμών που ασχολείται με την εποπτεία των τραπεζών. Από τότε οι «σοφοί» της Επιτροπής αυτής εξετάζουν και αναλύουν τις εξελίξεις στις οικονομίες και το τραπεζικό σύστημα για τη δημιουργία ενός όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερου πλαισίου.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει ουσιαστικά κάποια υπερεθνική εποπτική εξουσία ή αρμοδιότητα, οποιασδήποτε μορφής. Οι προτάσεις της, τα εποπτικά της πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που διαμορφώνει δεν επιβάλλονται, αντίθετα εισηγείται πρακτικές συμβουλευτικού χαρακτήρα, προσδοκώντας με αυτόν τον τρόπο, ότι οι πρακτικές αυτές θα γίνουν αποδεκτές από τις εθνικές αρχές, και βάσει αυτών θα προτείνουν ενέργειες, υποχρεωτικής ή άλλης μορφής, οι οποίες ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της αγοράς της εκάστοτε χώρας. Με τον τρόπο αυτό η επιτροπή ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς μία όσο το δυνατόν κοινή προσέγγιση και κοινώς αποδεκτούς κανόνες, χωρίς να προσπαθεί να επιβάλλει λεπτομερή εναρμόνιση των εποπτικών τεχνικών που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.

Βασική αποστολή της Βασιλείας είναι η θωράκιση του τραπεζικού συστήματος και η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Τα κύρια μέσα για την υλοποίηση του στόχου είναι:

- ✚ Ανταλλαγή πληροφοριών για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.
- ✚ Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- ✚ Θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό.

Τα κράτη που συμμετέχουν (στις συχνότερες πλέον σε ετήσια βάση) συνεδριάσεις της επιτροπής, αντιπροσωπεύονται από τις Κεντρικές τους

Τράπεζες ή από κάθε άλλη αρχή, η οποία είναι επιφορτισμένη με την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος.

3.3 Το σύμφωνο της Βασιλείας I

Από τις αρχές του 1980 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών κινδύνων, άρχισε να επιδεινώνεται και η κεφαλαιακή επάρκεια πολλών μεγάλων διεθνών τραπεζών. Η Επιτροπή με τη στήριξη των κυβερνήσεων των χωρών της ομάδας των δέκα χωρών που συμμετείχαν, αποφάσισε να αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να ανακοπεί η επιδείνωση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τουλάχιστον των χωρών της ομάδας των 10. Επειδή ο κίνδυνος που αναπτυσσόταν τότε με ταχύτατο ρυθμό ήταν ο πιστωτικός, αποφασίστηκε η ανάγκη προσέγγισης του πιστωτικού κινδύνου με προσδιορισμό συντελεστών, ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο σε κάθε τοποθέτηση ή χρηματοδότηση κίνδυνο. Αυτός ο συντελεστής αφορούσε τόσο τα εντός όσο και για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία των τραπεζών.

Διαμορφώθηκε λοιπόν μια κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής για την αναγκαιότητα και υιοθέτηση Συνθήκης, με σκοπό την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς. Επιπλέον στόχο της Βασιλείας I, αποτέλεσε και η εξάλειψη των ανισοτήτων του διεθνούς ανταγωνισμού, μέσω της πιστής και ομοιόμορφης εφαρμογής της από τις τράπεζες διεθνώς. Έτσι, τον Δεκέμβριο του 1987, η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε ένα σύνολο κανονισμών σχετικά με το κατώτατο όριο κεφαλαιακής επάρκειας των διαφόρων πιστωτικών ιδρυμάτων. Μετά από μια σειρά παρατηρήσεων από τα ενδιαφερόμενα μέλη, οριστικοποιήθηκε τελικά ένα σύστημα μέτρησης των κινδύνων αυτών, γνωστό και ως Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital ή Accord Basel I). Το Σύμφωνο αυτό αφού εγκρίθηκε από τις αρχές των χωρών της ομάδας των 10, δόθηκε για εφαρμογή στις τράπεζες τον Ιούλιο του 1988, με τελικό χρόνο εφαρμογής την 31-12-1992.

Αυτή η συνθήκη ενσωματώθηκε σταδιακά στην εγχώρια νομοθεσία της ομάδας των G10 μέχρι το 1992. Εξαίρεση αποτέλεσαν οι ιαπωνικές τράπεζες οι οποίες χρειάστηκαν μια παρατεταμένη μεταβατική περίοδο. Τελικά τον Σεπτέμβριο του 1993 ανακοινώθηκε ότι όλες οι τράπεζες των χωρών μελών της ομάδας των 10, με διεθνή δραστηριότητα κάλυπταν την ελάχιστη απαιτούμενη από το Σύμφωνο κεφαλαιακή επάρκεια.

Ο τρόπος λοιπόν, μέσω του οποίου η Βασιλεία I προσπάθησε να υλοποιήσει τους στόχους της ήταν να προσδιορίσει την απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Με τον όρο κεφαλαιακή επάρκεια εννοούμε το ύψος των ιδίων κεφαλαίων που είναι υποχρεωμένα να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα, έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Βάσει της συνθήκης αυτής, αποτελεί υποχρέωση των τραπεζών να καλύπτουν διαρκώς μια ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση της τάξεως του 8%. Ο συντελεστής αυτός είναι γνωστός ως **Δείκτης Φερεγγυότητας** και διαμορφώθηκε αρχικά από το λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας προς τα σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού.

Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια

Δείκτης Φερεγγυότητας = $\frac{\text{Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}}$

Πιστωτικός Κίνδυνος

ή διαφορετικά

Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια

Δείκτης Φερεγγυότητας = $\frac{\text{Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένα εντός και εκτός Ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού}}$

Σταθμισμένα εντός και εκτός
Ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού

Δείκτης Φερεγγυότητας $\geq 8\%$

3.4 Κριτική στο σύμφωνο της Βασιλείας 1

Το σύμφωνο της Βασιλείας I ήταν ουσιαστικά το πρώτο οργανωμένο βήμα προς την σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αναπόφευκτα όμως είχε και κάποια αδύνατα σημεία για τα οποία και ασκήθηκε κριτική, και για τον λόγο αυτό διαπιστώθηκε η ανάγκη τροποποίησης του αρχικού συμφώνου. Καταρχάς, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας λάμβανε υπόψη μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο και όχι τον λειτουργικό κίνδυνο της αγοράς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα τραπεζικά ιδρύματα να επιλέγουν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της Βασιλείας I όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο μόνο, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο την έκθεσή τους στα άλλα είδη κινδύνου.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι τράπεζες υπάρχει περίπτωση να προσπαθήσουν να αποκομίσουν κέρδη εκμεταλλευόμενες την διαφορά που μπορεί να προκύψει μεταξύ του δικού τους υπολογισμού του κινδύνου και των απαιτήσεων των εποπτικών αρχών. Πιο συγκεκριμένα, οι κεφαλαιακοί δείκτες μπορούν να παραποιηθούν είτε με *ωραιοποιήσεις* των οικονομικών τους καταστάσεων είτε με την *εκμετάλλευση* της ανεπάρκειας των μεθόδων μέτρησης του κινδύνου.

Για τον λόγο αυτό, τον Ιανουάριο του 1996 η Επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζών προέβη στην ανανέωση της αρχικής συνθήκης της Βασιλείας του 1988. Ο σκοπός εισαγωγής της Τροποποιημένης Συμφωνίας της Βασιλείας I (Amendment to the Capital Accord), είναι η παροχή ενός σαφώς πιο καθορισμένου πλαισίου προστασίας από τον κίνδυνο μεταβολής των τιμών, στον οποίο τα τραπεζικά ιδρύματα εκτίθενται. Έτσι, εξέδωσε μια σειρά προτάσεων συμπεριλαμβάνοντας τους κινδύνους της αγοράς, οι οποίοι προέρχονται από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε:

- ✚ Ξένο νόμισμα (Συνάλλαγμα)
- ✚ Διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους
- ✚ Μετοχές

Εμπορεύματα

Τελική ημερομηνία εφαρμογής των νέων διατάξεων ορίστηκε η 31^η Δεκεμβρίου του 1997. Στις διατάξεις αυτές συνυπολογιζόταν οι κίνδυνοι της αγοράς στην κεφαλαιακή επάρκεια. Μέχρι την ημερομηνία αυτή, οι τράπεζες υποχρεούνταν να διαχωρίσουν το χαρτοφυλάκιο τους σε «επενδυτικό χαρτοφυλάκιο» (εκείνο που κατείχαν για εισόδημα ή για επένδυση), και σε «εμπορικό χαρτοφυλάκιο» (εκείνο που κατείχαν για μεταπώληση ή διαπραγμάτευση στις δευτερογενείς αγορές)

Τώρα με την προσθήκη των κινδύνων αγοράς, ο δείκτης φερεγγυότητας διαμορφώθηκε ως εξής:

Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια

Δείκτης Φερεγγυότητας = _____

Πιστωτικός Κίνδυνος + Κίνδυνοι Αγοράς

ή διαφορετικά

Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια

Δείκτης Φερεγγυότητας = _____

Σταθμισμένο Ενεργητικό + Κίνδυνοι Αγοράς

Δείκτης Φερεγγυότητας $\geq$ 8%

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας αναπροσαρμόζεται συμπεριλαμβάνοντας τον κίνδυνο της αγοράς για τον υπολογισμό του συνολικού κινδύνου, με σκοπό την διασφάλιση της συνέπειας του τραπεζικού ιδρύματος στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, σε σχέση με τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της αγοράς.

3.5 Το σύμφωνο της Βασιλείας II

Από τη πρώτη δημοσίευση της Βασιλείας I το 1988, το εύρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων έχει επεκταθεί πολύ και η ανάπτυξη σύνθετων δομών επιχειρηματικής δραστηριότητας έχει επιταχυνθεί. Ως εκ τούτου, τον Ιούνιο του 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε την Βασιλεία II (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards), η οποία αναφέρεται σε ένα αναθεωρημένο πλαίσιο. Σκοπός του πλαισίου αυτού ήταν ουσιαστικά η αντικατάσταση της Συνθήκης της Κεφαλαιακής Επάρκειας του 1988.

Το νέο Σύμφωνο, το οποίο θα καταργήσει σχεδόν εξ ολοκλήρου την «Βασιλεία I», επιφέρει ριζικές αλλαγές στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων και υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η διαδικασία προώθησης του νέου αυτού συμφώνου στηρίχθηκε σε μια ευρεία συνεργασία τραπεζικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων του χρηματοοικονομικού κλάδου γενικότερα. Οι απόψεις των εμπλεκόμενων μερών, παραδόθηκαν στην Επιτροπή στο τέλος Μαΐου του 2001. Στη συνέχεια η Επιτροπή εξέδωσε το κείμενο της νέας συνθήκης. Η Επιτροπή οριοθετεί την έναρξη εφαρμογής της Νέας Συνθήκης, τουλάχιστον από τις χώρες της ομάδας των 10, μέχρι και το 2006. Χώρες οι οποίες δεν ανήκουν στην ομάδα των 10, μπορούσαν να υπερβούν το παραπάνω χρονικό όριο.

Στο σημείο αυτό θα ήταν ενδιαφέρον να διευκρινίσουμε πρώτα με τι δεν ασχολείται η Βασιλεία II. Πρώτα απ' όλα, δεν προτείνει τη ριζική αλλαγή της φύσης του θεσμικού πλαισίου που αφορά τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών. Επίσης δεν επηρεάζει το ελάχιστο επίπεδο του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο, που έχει καθοριστεί στο 8%. Τέλος, η Βασιλεία II δεν αλλάζει τη μεθοδολογία για τον καθορισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, ο οποίος βασίζεται στην ύπαρξη εξωτερικών κινδύνων της αγοράς.

Το νέο αυτό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών στοχεύει σε μια καλύτερη εναρμόνιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των

πιστωτικών ιδρυμάτων με τους τραπεζικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν, επιβραβεύοντας με αυτόν τον τρόπο τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία διαθέτουν υγιή χαρτοφυλάκια και αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων. Αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τα τραπεζικά ιδρύματα, όσον αφορά τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων τους στην διαχείριση κινδύνων, καθώς επίσης και στην διαμόρφωση νέων πρακτικών στην αναγνώριση, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τέλος την διαχείριση των κινδύνων αυτών. Επομένως ο στόχος του παραμένει η διατήρηση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και η προώθηση του ανταγωνισμού επί ίσους όρους.

Η επίτευξη των στόχων αυτών οδήγησε στο γεγονός, το νέο Σύμφωνο να αποτελείται από τρεις πυλώνες, οι οποίοι είναι αμοιβαία ενισχυόμενοι, και οι οποίοι αφορούν:

1. Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Εναλλακτικές Μέθοδοι Υπολογισμού)
2. Εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων
3. Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς.

3.5.1 Πυλώνας I (Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις)

Σ' αυτόν τον πυλώνα γίνεται μερική τροποποίηση του τρόπου με τον οποίο υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ενώ τα εποπτικά ίδια κεφάλαια, στον αριθμητή του κλάσματος του δείκτη φερεγγυότητας, και η ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια ίση με 8%, παραμένουν ως έχουν, η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των τεχνικών μείωσης

του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου.

Για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου παρέχονται δύο εναλλακτικές μέθοδοι: α) Η τυποποιημένη (Standardized), στην οποία έχουμε συσχέτιση συντελεστών με διαβαθμίσεις *rating agencies* και β) Η εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB), στην οποία έχουμε συσχέτιση συντελεστών με διαβαθμίσεις εσωτερικών συστημάτων *rating* των τραπεζών. Για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιούν τις εποπτικές μεθόδους, για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία διαχειρίζονται σημαντικό ύψους χαρτοφυλάκια συναλλαγών, έχουν ανοίγματα σε πολλά και διαφορετικά προϊόντα και παράγωγα, θα χρησιμοποιούν για την εκτίμηση του κινδύνου αγοράς, εξελεγχμένες μεθόδους μέτρησης (π.χ. VAR models). Τώρα όσον αφορά την μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου, παρέχονται τρεις βασικές μέθοδοι μέτρησης του, η μέθοδος του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach) η Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach) και οι Εξελεγχμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης (Advanced Measurement Approach).

3.5.2 Πυλώνας II (Εποπτεία Κεφαλαιακής Επάρκειας)

Ο πυλώνας II εισάγει γενικές αρχές τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης των κινδύνων αυτών, και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση των τραπεζικών ιδρυμάτων με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα

Έτσι λοιπόν, σε όσες τράπεζες εκτιμάται από την αγορά ότι ανήκουν σε ιδρύματα υψηλού κινδύνου, ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, τους επιβάλλονται κυρώσεις οι οποίες μεταφράζονται σε υψηλότερα επιτόκια στον διατραπεζικό δανεισμό. Οι γενικές αρχές που διέπουν το μέρος αυτό του πλαισίου είναι:

α) Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διαθέτουν διαδικασία εκτίμησης της συνολικής κεφαλαιακής τους επάρκειας σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν

β) Οι εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια και την στρατηγική τους καθώς επίσης και την ικανότητα τους να παρακολουθούν και να συμμορφώνονται με τις διατάξεις που αφορούν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα εφόσον δεν είναι ικανοποιημένες με το αποτέλεσμα της σχετικής διαδικασίας.

γ) Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν από τις τράπεζες να λειτουργούν με δείκτες κεφαλαίου πάνω των καθορισμένων.

δ) Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παραβαίνουν σε περίπτωση που εντοπίζεται κίνδυνος πτώσης των επιπέδων κεφαλαίου. Προκειμένου να αποφευχθεί μια τέτοια πτώση, κάτω από τα επίπεδα που απαιτούνται από την Επιτροπή, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν άμεσες διορθωτικές κινήσεις από τα πιστωτικά ιδρύματα.

3.5.3 Πυλώνας III (Πειθαρχία της Αγοράς)

Σκοπός του πυλώνα III είναι να συμπληρώσει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του πρώτου πυλώνα και τα θέματα εποπτείας του δεύτερου πυλώνα. Πιο συγκεκριμένα, η επιτροπή με τον πυλώνα III, επιδιώκει να ενθαρρύνει την πειθαρχία μέσω της αγοράς, ούτως ώστε να συνεχιστεί η προσπάθεια ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και η προώθηση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Με αυτόν

τον τρόπο η επιτροπή δεν αρκείται στον έλεγχο των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές. Μέσω των παρακάτω διατάξεων, που καλύπτουν τέσσερα πεδία, τους υποχρεώνει να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία τα οποία σχετίζονται με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους.

- ✚ **Απαιτήσεις σε κεφάλαια:** Θα πρέπει να καταγράφεται και να εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο οι επενδύσεις συμμετέχουν στον υπολογισμό του κινδύνου και στις υποχρεώσεις κεφαλαίου.
- ✚ **Δομή κεφαλαίων:** Θα πρέπει να υπάρχει λεπτομερής αναφορά της φύσης και του σκοπού όλων των στοιχείων των κεφαλαίων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα κεφάλαια αυτά.
- ✚ **Έκθεση στον κίνδυνο:** Θα πρέπει να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια όσον αφορά στην έκθεση των τραπεζών στους κινδύνους αλλά και στην διαχείριση του κινδύνου.
- ✚ **Κεφαλαιακή επάρκεια:** Θα πρέπει να είναι γνωστό το επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τόσο για το σύνολο των δραστηριοτήτων όσο και για μεμονωμένες δραστηριότητες, οι οποίες εμπεριέχουν ρίσκο.

Σε περίπτωση που κάποια τράπεζα δεν συμμορφώνεται με τις συστάσεις που αφορούν στις γνωστοποιήσεις που υπαγορεύει ο πυλώνας III, πρέπει να αναμένεται η λήψη μέτρων από τις εποπτικές αρχές για τη διόρθωση αυτής της κατάστασης. Η ισχύς των μέτρων αυτών εξαρτάται από τη φύση, τις επιπτώσεις και τη διάρκεια της μη συμμόρφωσης. Ένα επιπλέον ζήτημα που ανακύπτει μέσα από τον τρίτο πυλώνα είναι η συχνότητα των γνωστοποιήσεων. Οι ετήσιες γνωστοποιήσεις κρίνονται ανεπαρκείς ενώ οι γνωστοποιήσεις σε εξαμηνιαία ή ακόμα και τριμηνιαία θεωρούνται κατά βάση καταλληλότερες.

3.6 Το σύμφωνο της Βασιλείας III

Το Σύμφωνο της Βασιλείας III αποτελεί το αναθεωρημένο κανονιστικό πλαίσιο του Συμφώνου της Βασιλείας II, το οποίο πραγματεύεται την ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος σε διεθνές επίπεδο καθώς επίσης και την βελτίωση των κανόνων ρευστότητας. Στόχος του είναι να θωρακίσει και να κάνει τον τραπεζικό τομέα ανθεκτικότερο σε περιόδους κρίσης και ικανό να απορροφήσει τους κραδασμούς οικονομικής φύσης.

Στοχεύει επίσης στη βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων και την ενίσχυση της διαφάνειας στο τραπεζικό σύστημα. Το νέο πλαίσιο άρχισε να εφαρμόζεται σταδιακά από το 2013 με πλήρη εφαρμογή το 2019. Όλα όσα προαναφέρθηκαν, επιτυγχάνονται με την καθιέρωση καινοτόμων μέσων προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας Βασιλεία III, προβλέπει τα εξής:

- ✚ Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (E.I.K.): αλλαγή της δομής των E.I.K., των εξαιρέσεων από αυτά καθώς και των ορίων, με επιπρόσθετη εισαγωγή δύο επιπλέον ανώτατων ορίων (buffers), του «capital conservation buffer» και του «countercyclical capital buffer»
- ✚ Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου: νέοι συντηρητικότεροι παράμετροι που αναμένεται να αυξήσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.
- ✚ Δείκτης Μόχλευσης: συμπληρωματικός του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας, με όριο της τάξης του 3%, στον οποίο όμως δεν προσμετρώνται οι παράγοντες κινδύνου.
- ✚ Κίνδυνος ρευστότητας: εισαγωγή δύο νέων εποπτικών δεικτών, του Δείκτη Κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio –

LCR) και του Δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio – NSFR), με ελάχιστο όριο 100% και για τους δύο⁶.

Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω αλλαγών, αναλύονται όλες στην συνέχεια.

3.6.1 Μεταρρυθμίσεις στα Εποπτικά Ιδία Κεφάλαια

Το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα εισήλθε στην κρίση με ένα ανεπαρκές επίπεδο υψηλής ποιότητας κεφαλαίου. Η κρίση αποκάλυψε, επίσης, την ασυνέπεια στον ορισμό του κεφαλαίου και την έλλειψη γνωστοποίησης που θα είχε επιτρέψει την αγορά στην πλήρη αξιολόγηση και τη σύγκριση της ποιότητας των κεφαλαίων. Ένα βασικό στοιχείο του νέου ορισμού του κεφαλαίου είναι η μεγαλύτερη εστίαση σε κοινές μετοχές που αποτελεί τη μεγαλύτερη συνιστώσα της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας.

3.6.1.1 Συστατικά στοιχεία και ελάχιστα όρια Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων

Τα συνολικά εποπτικά κεφάλαια θα αποτελούνται από το άθροισμα των ακόλουθων στοιχείων:

1. **Tier 1 Capital** το οποίο αποτελείται από:

α. Common Equity Tier 1

β. Additional Tier 1 και

2. **Tier 2 Capital**

Όλα τα στοιχεία παραπάνω είναι καθαρά από τις σχετικές κανονιστικές ρυθμίσεις και υπόκεινται στους ακόλουθους περιορισμούς :

---

⁶ Χ. Γκόρτσος (2012): Βασιλεία III – Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, Πάντειο Πανεπιστήμιο σελ. 526

- ✚ Το Common Equity Tier 1 πρέπει να είναι τουλάχιστον το 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού ανά πάσα στιγμή.
- ✚ Το Tier 1 Capital πρέπει να είναι τουλάχιστον το 6,0% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού ανά πάσα στιγμή.
- ✚ Το Σύνολο των ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 Capital + Tier 2 Capital), πρέπει να είναι τουλάχιστον το 8% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού ανά πάσα στιγμή.

3.6.1.1.1 Συστατικά στοιχεία του Common Equity Tier 1

Το Common Equity Tier 1 αποτελείται από το άθροισμα των ακόλουθων στοιχείων:

- ✚ Κοινές ονομαστικές μετοχές που εκδίδονται από την τράπεζα που πληρούν τα κριτήρια ταξινόμησης ως κοινές μετοχές για κανονιστικούς σκοπούς
- ✚ Αποτελέσματα εις νέον
- ✚ Συσσωρευμένα συνολικά έσοδα και άλλα αποθέματα
- ✚ Κοινές ονομαστικές μετοχές που εκδίδονται από τις ενοποιούμενες θυγατρικές της τράπεζας και κατέχονται από τρίτους (δηλαδή, δικαιώματα μειοψηφίας)
- ✚ Κανονιστικές προσαρμογές που εφαρμόζονται για τον υπολογισμό του Common Equity Tier 1.

3.6.1.1.2 Συστατικά στοιχεία του Additional Tier 1

Το Additional Tier 1 αποτελείται από το άθροισμα των ακόλουθων στοιχείων:

- ✚ Τα μέσα που εκδίδονται από την τράπεζα και τα οποία πληρούν τα κριτήρια για ένταξη στο Additional Tier 1 (και δεν περιλαμβάνονται στο Common Equity Tier 1)
- ✚ Πλεονάζον απόθεμα (υπέρ το άρτιο) που προκύπτει από την έκδοση των πράξεων που περιλαμβάνονται στο Additional Tier 1
- ✚ Τα μέσα που εκδίδονται από τις ενοποιούμενες θυγατρικές της τράπεζας, και κατέχονται από τρίτα μέρη που πληρούν τα κριτήρια για ένταξη στο Additional Tier 1, και δεν περιλαμβάνονται στο Common Equity Tier 1.
- ✚ Κανονιστικές προσαρμογές που εφαρμόζονται για τον υπολογισμό του Additional Tier 1

3.6.1.1.3 Συστατικά στοιχεία του Tier 2 Capital

Το Tier 2 Capital αποτελείται από το άθροισμα των ακόλουθων στοιχείων:

- ✚ Τα μέσα που εκδίδονται από την τράπεζα που πληρούν τα κριτήρια υπαγωγής στην κατηγορία του Tier 2 Capital (και δεν περιλαμβάνονται στο Tier 1 Capital)
- ✚ Τα μέσα που εκδίδονται από τις ενοποιούμενες θυγατρικές της τράπεζας και κατέχονται από τρίτα μέρη που πληρούν τα κριτήρια υπαγωγής στο Tier 2 Capital και δεν περιλαμβάνονται στο Tier 1 Capital.
- ✚ Ορισμένες διατάξεις απώλειας δανείου
- ✚ Κανονιστικές προσαρμογές που εφαρμόζονται για τον υπολογισμό του Tier 2 Capital

3.6.1.1.4 Το ανώτατο όριο Capital Conservation Buffer

Σε αυτήν τη ενότητα περιγράφεται η λειτουργία του Capital Conservation Buffer, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες έχουν δημιουργήσει κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας. Η απαίτηση αυτή βασίζεται σε απλούς κανόνες διατήρησης του κεφαλαίου, έτσι ώστε να αποφεύγονται παραβιάσεις των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι τράπεζες σε καθημερινή βάση θα πρέπει να διατηρούν τα κεφάλαιά ασφαλείας τους πάνω από το θεσμοθετημένο ελάχιστο επίπεδο.

Όταν τα επίπεδα του κεφαλαίου πέφτουν κάτω από αυτό το ελάχιστο όριο ασφαλείας τότε θα πρέπει να εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες θα επαναφέρουν τα κεφάλαια τους στο επιθυμητό επίπεδο. Ο τρόπος αυτός έχει εντοπιστεί στη μείωση των διανεμόμενων κερδών μέσω της μείωσης των πληρωμών μερισμάτων και των πληρωμών των μόνους του προσωπικού. Οι τράπεζες μπορούν επίσης να επιλέξουν να δημιουργήσουν νέα κεφάλαια από τον ιδιωτικό τομέα ως εναλλακτική λύση για τη διατήρηση των ιδίων κεφαλαίων.

Ωστόσο, λόγω έλλειψης άντλησης κεφαλαίων στον ιδιωτικό τομέα, το μέρος των κερδών που διατηρούνται από τις τράπεζες για το σκοπό της αύξησης των αποθεμάτων ασφαλείας κεφαλαίων θα πρέπει να αυξηθεί τόσο ώστε να ξεπερνά τα επίπεδα των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Τράπεζες οι οποίες έχουν εξαντλήσει τα κεφαλαιακά αποθέματά τους σε μελλοντικές προβλέψεις ανάκαμψης με τη δικαιολογία διατήρησης της γενναιόδωρης διανομής μερισμάτων, και σε επίδειξη της οικονομικής τους ισχύς δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτές τις ρυθμίσεις. Όχι μόνο γιατί βάζουν τα συμφέροντα των μετόχων πάνω από αυτά των καταθετών, αλλά επίσης γιατί ενθαρρύνουν κι άλλες τράπεζες να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους.

Το πλαίσιο αυτό πιέζει τις προαναφερθείσες τράπεζες να μειώσουν τις μεγάλες διανομές κερδών. Με αυτό τον τρόπο, οι τράπεζες θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να αντέχουν σε δυσμενή περιβάλλοντα. Η εφαρμογή του πλαισίου, η οποία ενισχύεται από διεθνώς συμφωνημένους κανόνες για τη

διατήρηση του κεφαλαίου, θα συμβάλει στην αύξηση της προσαρμοστικότητας μέσω της παροχής μηχανισμού για την ανοικοδόμηση του κεφαλαίου κατά τα πρώτα στάδια της οικονομικής ανάκαμψης.

Το πλαίσιο προβλέπει ότι ένα Capital Conservation Buffer της τάξεως του 2,5%, που αποτελείται από Common Equity Tier 1, βρίσκεται πάνω από τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Περιορισμοί στη διανομή Κεφαλαίου θα επιβάλλονται σε μια τράπεζα, όταν τα επίπεδα του κεφαλαίου πέφτουν κάτω από αυτήν την περιοχή, δηλαδή το 2,5%. Οι περιορισμοί που επιβάλλονται αφορούν μόνο τις διανομές και όχι την λειτουργία της τράπεζας.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει τα ελάχιστα ποσοστά διατήρησης ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας που ανταποκρίνονται σε διάφορα επίπεδα Common Equity Tier 1. Για παράδειγμα, μια τράπεζα με δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας Common Equity Tier 1 της τάξης του 5,125% - 5,75% απαιτείται να διατηρεί το 80% των κερδών της το επόμενο οικονομικό έτος (δηλαδή τα μερίσματα, η επαναγορά μετοχών και πληρωμές μπόνους δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 20%).

Common Equity Tier 1	Ελάχιστα Ποσοστά Διατήρησης Ιδίων Κεφαλαίων
4,5% - 5,125%	100%
>5,125% - 5,75%	80%
>5,75% - 6,375%	60%
>6,375% - 7,0%	40%
>7,0%	0%

Πίνακας 3.1: Πρότυπα διατήρησης Ελάχιστου Κεφαλαίου (Πηγή: Basel Committee on banking Supervision)

3.6.1.1.4 Το ανώτατο όριο Countercyclical Capital Buffer

Ζημιές που προκύπτουν στον τραπεζικό τομέα μπορεί να είναι εξαιρετικά μεγάλες όταν μετά από μια περίοδο υπερβολικής πιστωτικής ανάπτυξης, ακολουθεί μια περίοδος ύφεσης. Αυτές οι απώλειες μπορεί να αποσταθεροποιήσουν τον τραπεζικό τομέα και να τον βάλουν σε έναν φαύλο κύκλο. Κατ' επέκταση τα προβλήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος οδηγούν την πραγματική οικονομία σε κατάσταση ύφεσης, η οποία με την σειρά της επηρεάζει τον τραπεζικό τομέα. Αυτές οι αλληλεπιδράσεις υπογραμμίζουν την ιδιαίτερη προσοχή και σημασία που πρέπει να επιδειξει ο τραπεζικός τομέας στο σχηματισμό πρόσθετων γραμμών άμυνας κεφαλαίου σε περιόδους όπου οι κίνδυνοι για όλο το σύστημα αυξάνονται σημαντικά.

Το countercyclical capital buffer έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του τραπεζικού τομέα λαμβάνουν υπόψη το μακροοικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι τράπεζες. Οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας θα πρέπει να εξετάζουν αν υπάρχει υπερβολικός

δανεισμός από τις τράπεζες ώστε να διασφαλίσουν ότι το τραπεζικό σύστημα διαθέτει ένα απόθεμα κεφαλαίου που το προστατεύει από ενδεχόμενες ζημιές στο μέλλον.

Κάθε μέλος της Επιτροπής της Βασιλείας, θα ορίσει μια αρχή η οποία θα ευθύνεται για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με το μέγεθος του countercyclical capital buffer. Εάν η αρμόδια εθνική αρχή κρίνει ότι υπάρχει μια περίοδος στην οποία σημειώνεται μεγάλη αύξηση του δανεισμού, η οποία με τη σειρά της θα οδηγήσει σε συσσώρευση κινδύνου για όλο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, τότε θα εξετάσει με την βοήθεια κι άλλων εργαλείων που έχει στη διάθεσή της την κατάσταση, και θα θέσει σε εφαρμογή ένα εύρος απαιτήσεων countercyclical capital buffer.

Αυτό θα κυμαίνεται μεταξύ μηδέν και 2,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού, ανάλογα πάντα με την έκταση των κινδύνων στο σύστημα. Το επίπεδο countercyclical capital buffer που θα ισχύει για κάθε τράπεζα θα αντανακλά τη γεωγραφική σύνθεση του χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ανοιγμάτων. Παρακάτω στον πίνακα 3.2, παρουσιάζονται τα ελάχιστα ποσοστά διατήρησης ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας που ανταποκρίνονται σε διάφορα επίπεδα Common Equity Tier 1.

Common Equity Tier 1	Ελάχιστα Ποσοστά Διατήρησης Ιδίων Κεφαλαίων
4,5% - 5,75%	100%
>5,75% - 7,0%	80%
>7,0% - 8,25%	60%
>8,25% - 9,5%	40%
>9,5%	0%

Πίνακας 3.2: Πρότυπα διατήρησης Ελάχιστου Κεφαλαίου (Πηγή: Basel Committee on banking Supervision)

Οι τράπεζες πρέπει να εξασφαλίσουν ότι το countercyclical capital buffer θα υπολογίζεται και θα δημοσιεύεται τουλάχιστον με την ίδια συχνότητα όπως και οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις τους. Επιπλέον, κατά τη δημοσιοποίηση των απαιτήσεων countercyclical capital buffer, οι τράπεζες θα πρέπει να γνωστοποιούν και τη γεωγραφική κατανομή των πιστωτικών ανοιγμάτων κάθε τομέα που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των παραπάνω απαιτήσεων.

3.6.2 Μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου

Από την 1^η Ιανουαρίου 2013 εφαρμόζονται μεταρρυθμίσεις που αφορούν την ενίσχυση του κινδύνου αντισυμβαλλόμενου και που προκύπτουν από παράγωγα τραπεζών, συμφωνιών επαναγοράς τίτλων και λοιπές χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Για την υλοποίηση αυτών των μεταρρυθμίσεων και για τον προσδιορισμό του σχετικού κινδύνου, οι τράπεζες πρέπει να χρησιμοποιούν τις μεγαλύτερες σε επίπεδο χαρτοφυλακίου

κεφαλαιακές απαιτήσεις, χρησιμοποιώντας τα τρέχοντα δεδομένα της αγοράς. Αυτά τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των τρεχόντων ανοιγμάτων. Επίσης απαιτούνται ιστορικά στοιχεία τουλάχιστον μίας περιόδου 3 ετών που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των παραμέτρων του μοντέλου υπολογισμού του σχετικού κινδύνου.

Σε όλες τις περιπτώσεις, τα δεδομένα πρέπει να επανεξετάζονται ανά τρίμηνο ή συχνότερα εάν αυτό επιτάσσουν οι συνθήκες της αγοράς. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αυξάνουν τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας, που στηρίζουν αυτές τις εκθέσεις και οδηγούν σε μείωση του συστημικού κινδύνου για ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Παρέχουν επίσης κίνητρα για την ενίσχυση της διαχείρισης κινδύνου των αντισυμβαλλομένων πιστωτικών ανοιγμάτων. Η Επιτροπή της Βασιλείας προβλέπει αύξηση στα πρότυπα διαχείρισης του κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου σε ορισμένους τομείς, με σκοπό την αντιμετώπιση περιπτώσεων όπου η έκθεση στον κίνδυνο αυξάνεται όταν η πιστωτική ποιότητα του αντισυμβαλλόμενου επιδεινώνεται.

3.6.3 Μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον δείκτη μόχλευσης

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της κρίσης αποτελεί η συσσώρευση υπερβολικής εντός και εκτός ισολογισμού μόχλευσης στο τραπεζικό σύστημα. Με τον όρο χρηματοοικονομική μόχλευση, εννοούμε την διαδικασία ανάληψης χρέους, με σκοπό την έναρξη, συνέχιση ή επέκταση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Κατά την διάρκεια της κρίσης, ο τραπεζικός τομέας αναγκάστηκε από την αγορά, να μειώσει την μόχλευση του κατά τέτοιο τρόπο που η καθοδική πίεση στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων ενισχύθηκε, επιδεινώνοντας περαιτέρω τις ζημιές σε τραπεζικά κεφάλαια. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή συμφώνησε να θεσπίσει έναν απλό, μη βασισμένο σε κίνδυνο δείκτη μόχλευσης που καλείται να ενεργήσει ως ένα αξιόπιστο συμπληρωματικό μέτρο για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Ο δείκτης μόχλευσης έχει ως στόχο να συγκρατηθεί αποτελεσματικότερα η αύξηση της μόχλευσης στον τραπεζικό τομέα. Υπολογίζεται ως ο μέσος όρος του μηνιαίου δείκτη μόχλευσης κατά τη

διάρκεια του τριμήνου. Για την περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 2013 έως την 1^η Ιανουαρίου 2017 η Επιτροπή όρισε ένα ελάχιστο όριο δείκτη μόχλευσης ύψους 3% . Η μεταβατική περίοδος για την εφαρμογή του δείκτη μόχλευσης άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 2011. Η Επιτροπή χρησιμοποίησε τη μεταβατική αυτή περίοδο για την παρακολούθηση των δεδομένων της μόχλευσης των τραπεζών σε εξαμηνιαία βάση, προκειμένου να εκτιμήσει κατά πόσο ο προτεινόμενος σχεδιασμός της θέσπισης του 3% ως ελάχιστου ορίου είναι κατάλληλος για διαφορετικούς τύπους επιχειρηματικών μοντέλων.

Η εκτίμηση αυτή θα ορίζει κατά πόσο ένας ευρύτερος ορισμός των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων θα βοηθήσει στην καλύτερη επίτευξη των στόχων του δείκτη μόχλευσης. Η Επιτροπή επίσης θα παρακολουθεί από κοντά τα λογιστικά πρότυπα και τις πρακτικές για την αντιμετώπιση τυχόν διαφορών στα λογιστικά πρότυπα κάθε χώρας που είναι ουσιώδης για τον ορισμό και τον υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης.

3.6.4 Μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον κίνδυνο ρευστότητας

Οι ισχυρές κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη σταθερότητα του τραπεζικού τομέα. Επομένως είναι σημαντική η ύπαρξη μιας ισχυρής βάσης ρευστότητας η οποία θα υποστηρίζεται από ισχυρά εποπτικά πρότυπα. Ωστόσο μέχρι σήμερα, δεν υπήρξαν διεθνώς εναρμονισμένα πρότυπα στον τομέα αυτό. Η Επιτροπή της Βασιλείας εισάγει ως εκ τούτου διεθνώς εναρμονισμένα παγκόσμια πρότυπα ρευστότητας. Όπως και με τα παγκόσμια πρότυπα του κεφαλαίου, τα πρότυπα ρευστότητας θα θεσπίσουν τις ελάχιστες απαιτήσεις και θα προωθήσουν έναν διεθνές ανταγωνισμό επί ίσοις όροις.

Τα πρότυπα αυτά έχουν αναπτυχθεί για την επίτευξη δύο ξεχωριστών αλλά συμπληρωματικών στόχων. Ο πρώτος στόχος είναι να προωθηθεί ένα βραχυπρόθεσμο προφίλ αντοχής κινδύνου ρευστότητας της τράπεζας μέσω της εξασφάλισης από πλευράς της, ότι διαθέτει επαρκή αποθέματα ρευστότητας για να επιβιώσει στην περίπτωση ενός ακραίου σεναρίου που

διαρκεί για ένα μήνα. Η Επιτροπή ανέπτυξε για αυτό το λόγο τον Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας (LCR). Ο δεύτερος στόχος είναι η προώθηση της προσαρμοστικότητας κατά τη διάρκεια ενός μακροχρόνιου ορίζοντα, με τη δημιουργία πρόσθετων κινήτρων στην τράπεζα να χρηματοδοτήσει τις δραστηριότητές της μέσα από μία πιο σταθερή πηγή χρηματοδότησης σε μόνιμη βάση. Ο Δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης έχει έναν χρονικό ορίζοντα της τάξεως του ενός έτους, και έχει αναπτυχθεί για να παρέχει μια βιώσιμη δομή στα περιουσιακά στοιχεία και στις υποχρεώσεις της.

Ο Δείκτη Κάλυψης ρευστότητας έχει σκοπό να προωθήσει την ανθεκτικότητα σε πιθανές διαταραχές ρευστότητας σε έναν χρονικό ορίζοντα τριάντα ημερών. Συμβάλει στη διασφάλιση ότι οι παγκόσμιες τράπεζες έχουν επαρκή, υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού για την αντιστάθμιση των καθαρών ταμειακών εκροών στην περίπτωση που έρθουν αντιμέτωπες με ένα οξύ βραχυπρόθεσμο σενάριο στρες. Το συγκεκριμένο σενάριο είναι χτισμένο σε συνθήκες επηρεασμένες από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία ξεκίνησε το 2007. Το σενάριο δεν είναι το χειρότερο που θα μπορούσε να συμβεί, και περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- ✚ Σημαντική υποβάθμιση της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του ιδρύματος,
- ✚ Μερική απώλεια των καταθέσεων,
- ✚ Σημαντική αύξηση των εξασφαλισμένων «haircuts» και αυξήσεις σε derivative collateral calls and substantial calls, που περιλαμβάνουν διευκολύνσεις τόσο σε πιστωτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ρευστότητας.

Υψηλής ποιότητας ρευστά διαθέσιμα στο χρηματιστήριο θα πρέπει να είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα στις αγορές κατά τη διάρκεια μιας περιόδου κρίσης, όμοιας με αυτή που περιγράφει το stress σενάριο. Ο Δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης απαιτεί ένα ελάχιστο ποσό σταθερών πηγών

χρηματοδότησης σε μια τράπεζα. Ο Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης έχει ως στόχο να περιοριστεί η υπερβολική εξάρτηση της τράπεζας από βραχυπρόθεσμη χονδρική χρηματοδότηση σε περιόδους έντονης ρευστότητας της αγοράς, και να ενθαρρύνει την καλύτερη εκτίμηση του κινδύνου ρευστότητας σε όλα τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία.

4. Τραπεζικά Stress Tests

4.1 Εισαγωγικές έννοιες και ορισμοί

Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων είναι μια μορφή ελέγχου που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της σταθερότητας ενός συγκεκριμένου συστήματος ή οντότητας. Περιλαμβάνει τον έλεγχο πέραν των κανονικών της επιχειρησιακής ικανότητας, συχνά σε ένα οριακό σημείο, προκειμένου να παρατηρήσουν τα αποτελέσματα. Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων μπορεί να έχουν μια πιο συγκεκριμένη έννοια σε ορισμένες βιομηχανίες, όπως οι δοκιμές αντοχής για τα υλικά.

Συγκεκριμένα για τα τραπεζικά ιδρύματα ένα stress test αποτελεί αξιολόγηση του ισολογισμού της τράπεζας για να διαπιστωθεί εάν είναι βιώσιμη ως επιχείρηση ή αν ενδέχεται να οδηγηθεί σε πτώχευση. Τα τραπεζικά λοιπόν τεστ αντοχής, ή αλλιώς stress tests είναι προσομοιώσεις μελλοντικών αντίξοων οικονομικών γεγονότων, σχεδιασμένα για να αξιολογήσουν αν μία τράπεζα ή ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα διαθέτει την απαραίτητη κεφαλαιακή επάρκεια, για να αντεπεξέλθει στις δυσμενείς και απρόβλεπτες εξελίξεις στην οικονομία.

Πολλές φορές οι ίδιες οι τράπεζες διεξάγουν τραπεζικά stress tests για να προσδιορίσουν την οικονομική θέση τους, να εντοπίσουν πιθανά προβλήματα και να καθορίσουν τα αναγκαία σχέδια δράσης τους. Διάφορες εποπτικές αρχές, όπως για παράδειγμα η Τράπεζα της Ελλάδος, διεξάγουν stress tests με σκοπό να αξιολογήσουν κατά πόσο μπορεί να επηρεαστεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα από μία πιθανή οικονομική κρίση. Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο διαχείρισης κινδύνων για τις τράπεζες, διότι τις προειδοποιεί για τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στο μέλλον, ενώ ταυτόχρονα τις προετοιμάζει έτσι ώστε να είναι έτοιμες να τις αντιμετωπίσουν.

Τα τραπεζικά stress tests διευκολύνουν τα τραπεζικά ιδρύματα στον προγραμματισμό των κεφαλαίων και της ρευστότητας, ενώ δίνουν μία σαφή

εικόνα για την ευαισθησία ενός χαρτοφυλακίου στον μελλοντικό κίνδυνο και προσδιορίζουν την πιθανή απώλεια σ' ένα υποθετικό σενάριο κρίσης. Ο χρηματοοικονομικός οργανισμός διερευνά τις επιπτώσεις που θα υποστεί η αξία του χαρτοφυλακίου τίτλων του, αν προκύψουν μεταβολές στο οικονομικό περιβάλλον.

Συνήθως οι ενδεχόμενες αυτές μεταβολές αυτές είναι σπάνιο να συμβούν, όμως τίποτα δεν μπορεί να αποκλειστεί. Ταυτόχρονα, ο χρηματοοικονομικός οργανισμός προσδιορίζει το ύψος των αναγκαίων κεφαλαίων, έτσι ώστε να απορροφήσουν τις ζημιές που θα προέκυπταν σε περίπτωση που τα συγκεκριμένα, αντίξοα, υποθετικά σενάρια, γίνουν πραγματικότητα. Τα υποθετικά σενάρια εκτός από ακραία, πρέπει να είναι και ρεαλιστικά και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθούν ως προβλέψεις των τραπεζών.

4.2 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που ακολουθείται διακρίνεται σε δύο κατηγορίες:

1. **Αναλύσεις Σεναρίου**, στις οποίες γίνεται αξιολόγηση των επιλεγμένων σεναρίων και προσδιορίζονται οι επιπτώσεις που θα επέλθουν στο χαρτοφυλάκιο μας, καθώς και οι πιθανές λύσεις που υπάρχουν.
2. **Μηχανικές δοκιμές πίεσης**, στις οποίες γίνεται μαθηματική ή στατιστική αξιολόγηση ενός αριθμού ορισμένων καθορισμένων ενδεχομένων για να προσδιοριστεί ποιος συνδυασμός παράγαγε μεγαλύτερες απώλειες.

Αναλυτικότερα, στο μεθοδολογικό πλαίσιο της ανάλυσης σεναρίου ακολουθούμε τέσσερα βήματα για την εξαγωγή συμπερασμάτων:

- i. Επιλέγουμε ένα σενάριο με συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
- ii. Υπολογίζουμε τις χρηματικές ροές καθώς επίσης και διάφορους αριθμοδείκτες για το παραπάνω σενάριο.

- iii. Επαναλαμβάνουμε τα δύο προηγούμενα βήματα για ικανό αριθμό σεναρίων.
- iv. Χρησιμοποιούμε τα αποτελέσματα των διαφόρων σεναρίων που πραγματοποιήσαμε για να διαμορφώσουμε τη συνολική εικόνα του χαρτοφυλακίου σε διάφορα είδη κινδύνων.

Η επιλογή των σωστών σεναρίων καθιστά τα αποτελέσματα πολύ πιο ποιοτικά και αντιπροσωπευτικά. Γι αυτό και θα πρέπει τα σενάρια τα οποία εξετάζουμε, να μην περιλαμβάνουν αντικρουόμενες ή υπερβολικές σε σχέση με την πραγματικότητα υποθέσεις. Θα πρέπει επίσης να καλυφθούν όλα τα πιθανά σενάρια και η εκτίμηση της αξίας ενός σεναρίου όσον αφορά την πρακτικότητα του.

4.3 Πρακτική προσέγγιση

Για την εφαρμογή της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων θα πρέπει αποσαφηνιστεί το είδος του κινδύνου που θα συμπεριληφθεί στο τεστ, καθώς και το μέγεθος των παραγόντων που τον προκαλούν. Στη συνέχεια, ακολουθεί η μελέτη των επιπτώσεων των διαφόρων σεναρίων. Όταν εξετάζουμε τις επιπτώσεις ενός μόνο παράγοντα, η ανάλυση αυτή ονομάζεται ανάλυση ευαισθησίας, ενώ όταν εξετάζουμε τις επιπτώσεις πολλών παραγόντων ταυτόχρονα, τότε η ανάλυση αυτή ονομάζεται ανάλυση σεναρίου.

Στη συνέχεια γίνεται η ποσοτικοποίηση των συνολικών επιπτώσεων των δυσμενών αυτών σεναρίων, η οποία πραγματοποιείται με δύο τρόπους:

- i. **Μέθοδος «από κάτω προς τα πάνω»:** σύμφωνα με την οποία οι εποπτικές αρχές καθορίζουν το δυσμενές σενάριο, και αξιολογούν τις επιπτώσεις που θα επέλθουν στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών και τέλος αθροίζουν τα παραπάνω αποτελέσματα, ώστε να έχουμε το συνολικό αποτέλεσμα των επιπτώσεων.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία δίδεται η δυνατότητα σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα να μετράει ακριβέστερα τον κίνδυνο στα χαρτοφυλάκια της, λόγω της πληθώρα των πληροφοριών, των προσωπικών δεδομένων και των εσωτερικών μοντέλων που τους είναι διαθέσιμα. Όλα αυτά καταστούν την εφαρμογή των σεναρίων αυτών ευκολότερη και τα αποτελέσματα πιο ποιοτικά.

Σε αυτή τη διαδικασία όμως υπάρχει ο κίνδυνος οι ενδιάμεσες αρχές να χρησιμοποιήσουν διαφορετικές μεθοδολογίες και δεδομένα μοντέλου. Ένα άλλο επίσης μειονέκτημα είναι ότι η εξέταση δεν περιλαμβάνει τις αλληλεξαρτήσεις που έχουν μεταξύ τα πιστωτικά ιδρύματα. Τέλος, τα μοντέλα που χρησιμοποιεί η κάθε τράπεζα για τη μέτρηση του κινδύνου προσαρμόζονται εύκολα στην ανάλυση ευαισθησίας, όχι όμως και στην ανάλυση σεναρίου.

- ii. **Μέθοδος «από πάνω προς τα κάτω»:** Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή οι εποπτικές αρχές εφαρμόζουν το δυσμενές σενάριο στο συνολικό χαρτοφυλάκιο του τραπεζικού συστήματος μιας χώρας και αξιολογούν τα αποτελέσματα αθροιστικά. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει τη χρήση πιο εξελιγμένων μοντέλων, ενώ διευκολύνει τη σύγκριση αποτελεσμάτων. Παρόλα αυτά όμως είναι λιγότερο ακριβής μέθοδος σε σχέση με την προηγούμενη.

Στον πίνακα 4.1 που ακολουθεί παρουσιάζουμε την μεθοδολογία και τις πρακτικές προσεγγίσεις των stress tests.

Πίνακας 4.1: Μεθοδολογία και προσεγγίσεις των stress tests.

4.4 Στάδια υλοποίησης

Τα στάδια υλοποίησης των stress tests είναι έξι. Το κάθε στάδιο αναλύεται ξεχωριστά στις επόμενες υποενότητες.

4.4.1 Στάδιο 1^ο - Επιλογή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που θα συμμετάσχουν

Σε αυτό το στάδιο οι εποπτικές αρχές επιλέγουν τα πιο αντιπροσωπευτικά ιδρύματα της χώρας, δηλαδή αυτά τα οποία αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο ποσοστό του τραπεζικού της συστήματος και κατ' επέκταση μεταβάλουν σε μεγαλύτερο βαθμό την σταθερότητα του, και αποτελούν τα πιο σημαντικά κανάλια συναλλαγών. Αν οι εποπτικές αρχές ακολουθήσουν τη μέθοδο «από πάνω προς τα κάτω», τότε όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των συμμετεχόντων τραπεζών, τόσο πιο έγκυρα θα είναι τα αποτελέσματα. Ενώ, αν ακολουθήσουν τη μέθοδο «από κάτω προς τα πάνω», ο αριθμός των τραπεζών που θα λάβουν μέρος στην άσκηση θα πρέπει να είναι περιορισμένος.

4.4.2 Στάδιο 2^ο - Προσδιορισμός κυριότερων κινδύνων και βασικών αδυναμιών του τραπεζικού συστήματος

Το τραπεζικό σύστημα κάθε χώρας αντιμετωπίζει διαφορετικούς παράγοντες κινδύνου, οι οποίοι το καθιστούν ευάλωτο και διαταράσσουν την σταθερότητα του. Με γνώμονα λοιπόν τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού τομέα της εκάστοτε χώρας, το αντικείμενο εργασιών των πιστωτικών της ιδρυμάτων, τα χαρακτηριστικά του κανονιστικού πλαισίου που το διέπουν και τέλος το ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον, προσδιορίζονται και τα αδύναμα σημεία του τραπεζικού συστήματος της χώρας. Σε αυτόν τον προσδιορισμό συμπεριλαμβάνονται και όλοι οι παράμετροι, οι οποίοι απειλούν την ευημερία των χαρτοφυλακίων. Με αυτό τον τρόπο, γίνεται ταχύτερα και αποτελεσματικότερα ο προσδιορισμός των κυριότερων κινδύνων και με το λιγότερο δυνατό κόστος.

4.4.3 Στάδιο 3^ο - Διαβάθμιση των πιθανών δυσμενών σεναρίων ανάλογα των επιπτώσεων τους

Σε αυτό το στάδιο γίνεται επιλογή των πιθανών αρνητικών γεγονότων, με έμφαση σε εκείνα τα οποία προκαλούν τις πιο σημαντικές ζημιές. Δεν χρειάζεται να προσδιορίζονται ακριβώς οι πιθανότητες των σεναρίων, όμως πρέπει να είναι αξιοσημείωτες, διαφορετικά είναι απαραίτητο να αναθεωρήσουμε την εκτίμηση των κινδύνων και να επαναλάβουμε τη διαδικασία. Η επιλογή των υποθετικών αυτών ακραίων γεγονότων, βασίζεται στην εκτίμηση, την κρίση και την εμπειρία των αναλυτών καθώς επίσης και σε συζητήσεις μεταξύ εποπτικών αρχών και πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα σενάρια για την εικόνα των ακραίων καταστάσεων, αλλά μπορούν να προκύψουν από στατιστικά στοιχεία παρόμοιων καταστάσεων, από υποτιθέμενες μελλοντικές καταστάσεις, και από πραγματικά, ακραία, ιστορικά γεγονότα, τα οποία μπορεί να επαναληφθούν.

4.4.4 Στάδιο 4^ο - Εισαγωγή σεναρίου ακραίων καταστάσεων σε μακροοικονομική βάση

Στο 4^ο στάδιο σκοπός μας είναι να παρατηρήσουμε τη συμπεριφορά του χρηματοοικονομικού συστήματος κάτω από τα ακραία σενάρια, τα οποία κατασκευάσαμε. Πως επιτυγχάνεται αυτό; Με την εισαγωγή των βασικών μεταβλητών και των παραγόντων κινδύνου σε μακροοικονομικά μοντέλα. Με την παλινδρόμηση των μακροοικονομικών αυτών μοντέλων, εξάγουμε τις τιμές των δεικτών των μακροοικονομικών μεταβλητών όπως έχουν διαμορφωθεί κάτω από τα σενάρια που εφαρμόσαμε. Σε συνδυασμό με τα μακροοικονομικά μοντέλα χρησιμοποιούμε και πρόσθετα, συμπληρωματικά μοντέλα με επιπλέον οικονομετρικές εξισώσεις, έτσι ώστε τα αποτελέσματα των δεικτών να είναι όσο το δυνατόν ικανοποιητικά, λεπτομερή και έγκυρα.

Τέτοιοι μακροοικονομικοί δείκτες είναι το ΑΕΠ, η συνολική παραγωγή, τα επιτόκια, ο πληθωρισμός, η ισοτιμία, το εμπόριο, τα στεγαστικά δάνεια, το εισόδημα, οι τιμές των ακινήτων, η μόχλευση και άλλα. Τέλος, για την αξιοπιστία του μοντέλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ερμηνεία των μεταβλητών από ειδικούς, ο βαθμός πολυπλοκότητας του βασικού σεναρίου και οι αλληλεξαρτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων μεταξύ τους.

4.4.5 Στάδιο 5^ο - Επιλογή και χρήση των κατάλληλων στατιστικών μεθοδολογιών

Σκοπός μας σε αυτό το στάδιο είναι να εξηγήσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι αλλαγές στο χρηματοοικονομικό περιβάλλον επηρεάζουν τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών. Η εξέταση αυτή πραγματοποιείται με τη χρήση ειδικών μεθόδων, οι οποίες συνδέουν τις τιμές των μακροοικονομικών δεικτών με τα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών. Η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου βασίζεται στα δεδομένα που είναι διαθέσιμα καθώς επίσης και στον κίνδυνο που εξετάζουμε. Κάποιες από τις μεθόδους αυτές είναι: η προσέγγιση της αξίας σε κίνδυνο (VaR), η προσομοίωση Monte Carlo, η προσέγγιση διακύμανσης- συνδιακύμανσης, η ιστορική προσομοίωση κ.α.

4.4.6 Στάδιο 6^ο - Αξιολόγηση αποτελεσμάτων για την επιλογή των κατάλληλων πολιτικών

Στο 6^ο και τελευταίο στάδιο, γίνεται η σύγκριση ανάμεσα στα δυσμενή αποτελέσματα που προέκυψαν και στα συνολικά οικονομικά στοιχεία της τράπεζας. Πιο συγκεκριμένα, συγκρίνουμε το μέγεθος της ζημιάς με τα κέρδη προ φόρων, δηλαδή το διαθέσιμο εισόδημα το οποίο προορίζεται για την απορρόφηση των ζημιών. Συγκρίνουμε επίσης το επίπεδο των ιδίων κεφαλαίων με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Με την μέθοδο «από κάτω προς τα πάνω» κατανείμουμε τις ζημιές με τη βοήθεια δεικτών, τα μέτρα διασποράς, και τα συσχετίζουμε με τα μεσοσταθμικά στοιχεία του μεγέθους της κάθε τράπεζας. Αθροίζοντας λοιπόν όλα τα αποτελέσματα, έχουμε τη συνολική εικόνα του τραπεζικού συστήματος και έτσι ολοκληρώνεται η αξιολόγηση της ικανότητας του να ανταπεξέρχεται στα υποθετικά σοκ.

4.5 Κατηγορίες Stress Tests

Τα stress test μπορούν να διαχωριστούν σε διάφορες κατηγορίες, οι οποίες αναλύονται διεξοδικά η καθεμία στην συνέχεια. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

Διαχωρισμός βάσει απαιτήσεων:

- Stress tests στα εποπτικά κεφάλαια
- Stress tests στα οικονομικά κεφάλαια

Διαχωρισμός βάσει αντικειμένου:

- Stress tests στα εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία μετά από υποβάθμιση είτε παραμένουν ενήμερα και απαιτείται νέα εκτίμηση κεφαλαιακών απαιτήσεων και επαναξιολόγηση των παραμέτρων κινδύνου, είτε μετατρέπονται σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και απαιτείται η εκτίμηση των προβλέψεων και ο υπολογισμός του λεγόμενου LGD (loss given default) ,

δηλαδή του ποσοστού της απώλειας επί της συνολικής έκθεσης στον κίνδυνο.

- Stress tests στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία μετά από υποβάθμιση χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερο LGD.

✚ Διαχωρισμός βάσει προκαταρκτικής μελέτης και μεθοδολογίας:

- Ανάλυση ευαισθησίας, η οποία βασίζεται σε στατιστικές μεθόδους και εξετάζει ξεχωριστά τις επιπτώσεις του κάθε παράγοντα κινδύνου στα χαρτοφυλάκια.
- Ανάλυση σεναρίου, η οποία βασίζεται σε οικονομετρικές μεθόδους και αξιολογεί τα επιλεγμένα σενάρια, ελέγχει τη μεταβλητότητα των παραμέτρων κινδύνου και προσδιορίζει τα αποτελέσματα στο χαρτοφυλάκιο.
- Ομοιόμορφα stress tests, τα οποία εφαρμόζονται για κάθε πιστωτικό ίδρυμα ξεχωριστά, και τα αποτελέσματα των οποίων αθροίζονται και πραγματοποιείται η εκτίμηση του βαθμού της χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

✚ Διαχωρισμός βάσει σχεδίασης:

- «Από κάτω προς τα πάνω».
- «Από πάνω προς τα κάτω».

✚ Διαχωρισμός βάσει παραγόντων κινδύνου:

- Αυτοτελής προσέγγιση, με την οποία γίνεται η αξιολόγηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού

συστήματος, όταν αυτό δείχνει να επηρεάζεται από συγκεκριμένους κινδύνους και κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Η προσέγγιση αυτή γίνεται με τη βοήθεια διαφόρων δεικτών ευρωστίας,

- Ολοκληρωμένη προσέγγιση, με την οποία πραγματοποιείται η κατανομή πιθανοτήτων των συνολικών επιπτώσεων, που προκλήθηκαν από πολλαπλούς κινδύνους σε οποιοδήποτε σενάριο δυσμενών συνθηκών.

5. Stress Test Ελληνικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων

5.1 Γενικές πληροφορίες

Στις 26/10/2014 ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, ή αλλιώς stress tests των ελληνικών τραπεζών, τα οποία πραγματοποιήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, σε συνεργασία με τις Εθνικές Κεντρικές Αρχές, και την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (E.B.A.). Η τελευταία σχεδίασε την μεθοδολογία της άσκησης αντοχής, ενώ το δυσμενές σενάριο σχεδιάστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου σε συνεργασία με την Εθνικές Αρχές, την E.B.A και την E.K.T. Προκειμένου να αντιμετωπίσει την αντίληψη ορισμένων διεθνών επενδυτικών κύκλων ότι υπάρχει διαρκής αδυναμία του τραπεζικού τομέα της E.E. και να συμβάλει σημαντικά στη συνολική αντιμετώπιση της κρίσης, αποφάσισε την διενέργεια της «Πανευρωπαϊκής άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων» (stress tests).

Ο στόχος της «Πανευρωπαϊκής αυτής άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων» πραγματοποιήθηκε σε 130 τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ των οποίων και 4 ελληνικές για την περίοδο 2014, με σκοπό την αξιολόγηση της ανθεκτικότητας του Ευρωπαϊκού Τραπεζικού Συστήματος, υπό ακραίες δυσμενείς συνθήκες. Τα αποτελέσματα των τεστ παρουσιάζουμε στις σελίδες που ακολουθούν.

5.2 Μεθοδολογία

Η Συνολική Αξιολόγηση περιλάμβανε δύο συνιστώσες:

1. Διεξοδικό και λεπτομερή έλεγχο της ποιότητας του ενεργητικού (Asset Quality Review – AQR), στο πλαίσιο του οποίου τα στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών εξετάστηκαν σύμφωνα με μια προσέγγιση από κάτω προς τα επάνω (bottom-up). Ο έλεγχος κατέγραψε επακριβώς την αξία των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών, όπως ήταν τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, δηλ. στις 31 Δεκεμβρίου 2013 και το αποτέλεσμά του χρησίμευσε ως σημείο εκκίνησης για την άσκηση προσομοίωσης ακραίων

καταστάσεων. Ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού διενεργήθηκε από την ΕΚΤ και τις αρμόδιες εθνικές αρχές και βασίστηκε στα εποπτικά κεφάλαια όπως καθορίζονται από την Οδηγία και τον Κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (CRR/CRD IV), που ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου 2014 και προβλέπουν ελάχιστο επίπεδο 8,0% για τον δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών (CET 1).

2. Μια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων με προοπτικό χαρακτήρα και με προσέγγιση από επάνω προς τα κάτω (top-down). Η συνιστώσα αυτή εξέτασε την ανθεκτικότητα της φερεγγυότητας των τραπεζών σε δύο υποθετικά σενάρια, το βασικό σενάριο, που υποθέτει δείκτη CET 1 8,0%, και το σενάριο δυσμενών εξελίξεων, που υποθέτει δείκτη CET 1 5,5%. Τα σενάρια αυτά καλύπτουν την περίοδο 2014-2016 και έχουν διαμορφωθεί από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου και την ΕΚΤ. Η άσκηση βασίζεται στα ενοποιημένα στοιχεία όπως διαμορφώθηκαν στο τέλος του έτους 2013, και έχει συμπεριλάβει τις νέες πληροφορίες που προέκυψαν από τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού (AQR).

Επειδή τα σχέδια αναδιάρθρωσης των ελληνικών τραπεζών δεν είχαν επίσημα εγκριθεί και δημοσιευθεί πριν από τις 31.12.2013, οι ελληνικές τράπεζες εφάρμοσαν την υπόθεση του «στατικού ισολογισμού», σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ΕΒΑ. Ωστόσο, και οι τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες υλοποιούν ήδη από το 2014 σχέδια αναδιάρθρωσης, τα οποία έχουν εγκριθεί επίσημα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεδομένου ότι οι προβολές που συνάγονται βάσει του στατικού ισολογισμού δεν είναι απόλυτα αντιπροσωπευτικές της μελλοντικής κεφαλαιακής θέσης των εν λόγω τραπεζών, η άσκηση διεξήχθη παράλληλα εφαρμόζοντας την προσέγγιση του «δυναμικού ισολογισμού». Η προσέγγιση αυτή ήταν και η μοναδική που ακολουθήθηκε για ορισμένες από τις άλλες συμμετέχουσες τράπεζες. Οι δυναμικοί ισολογισμοί υποβλήθηκαν σε εξίσου αυστηρή διαδικασία διασφάλισης ποιότητας, όπως και στην περίπτωση των στατικών ισολογισμών.

Ειδικότερα, βάσει του στατικού ισολογισμού, εφαρμόζεται η υπόθεση μηδενικής οικονομικής ανάπτυξης σε ατομική, μερικώς ενοποιημένη και ενοποιημένη βάση, τόσο για το βασικό όσο και για το δυσμενές σενάριο. Επιπλέον διατυπώνεται η υπόθεση ότι οι τράπεζες διατηρούν την ίδια σύνθεση δραστηριοτήτων και το ίδιο επιχειρηματικό μοντέλο (γεωγραφική παρουσία, στρατηγική προϊόντων και λειτουργίες) σε όλη τη διάρκεια του χρονικού ορίζοντα. Βάσει του δυναμικού ισολογισμού, λαμβάνονται υπόψη και τα σχέδια αναδιάρθρωσης που έχουν αξιολογηθεί και εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (DG-Comp) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ ταυτόχρονα ακολουθείται η μεθοδολογία της EBA για να διασφαλιστεί ίση μεταχείριση. Τα σχέδια αναδιάρθρωσης ενσωματώνουν μια σειρά από δεσμεύσεις των τραπεζών, όπως διάθεση στοιχείων ενεργητικού και θυγατρικών, μείωση των λειτουργικών εξόδων και μείωση του κόστους των καταθέσεων.

Επιπλέον, στις προβολές ενσωματώνονται οι μέχρι στιγμής πραγματοποιηθείσες ενέργειες των τραπεζών για ενίσχυση των κεφαλαίων τους. Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων βάσει του δυναμικού ισολογισμού αντανακλούν την εκτιμώμενη κεφαλαιακή θέση των τραπεζών αφού συμπεριληφθούν και τα σχέδια αναδιάρθρωσης που ήδη αυτές υλοποιούν. Τα αποτελέσματα αυτά θα ληφθούν υπόψη από τις Μικτές Εποπτικές Ομάδες για τον προσδιορισμό των τελικών κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών.

Όσες τράπεζες παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της Συνολικής Αξιολόγησης θα πρέπει, εντός δύο εβδομάδων από την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, να υποβάλουν σχέδια κεφαλαιακής αναδιάρθρωσης, τα οποία θα εξηγούν λεπτομερώς με ποιο τρόπο θα καλυφθεί η υστέρηση και τα οποία στη συνέχεια θα αξιολογηθούν από τις Μικτές Εποπτικές Ομάδες. Τα αποτελέσματα της άσκησης δεν περιλαμβάνουν τη θετική επίδραση από τις πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις που επιτρέπουν τη μετατροπή μέρους των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων των ελληνικών τραπεζών σε αναβαλλόμενες οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου.

5.3 Η σημασία των stress test για τις ελληνικές τράπεζες

Όπως προαναφέραμε η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests), δεν είναι πρόβλεψη γεγονότων αλλά ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται για εποπτικούς σκοπούς. Δεν αποβλέπει σε πρόγνωση αναμενόμενων γεγονότων και επομένως δεν απεικονίζει την τρέχουσα κατάσταση. Σχεδιάζει δυσμενή σενάρια τα οποία αποτελούν ουσιαστικά υποθετικά σενάρια και δεν απεικονίζουν την τρέχουσα κατάσταση ή πιθανές άμεσες κεφαλαιακές ανάγκες. Τα σενάρια αυτά συνιστούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την παρακολούθηση της ευρωστίας του πιστωτικού συστήματος και την έγκαιρη λήψη προληπτικών μέτρων, όταν και εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο.

Τι σημαίνουν όμως τα stress tests για τις ελληνικές τράπεζες και το τραπεζικό σύστημα της χώρας γενικότερα. Η επιτυχής ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής σημαίνει το διαβατήριο εισόδου των πιστωτικών μας ιδρυμάτων στο νέο ευρωπαϊκό «club» που συστήνεται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής τραπεζικής ενοποίησης.

Στην διάρκεια της διαδικασίας αυτής οι τράπεζες δοκιμάστηκαν σε δύο σενάρια: ένα βασικό και ένα ακραίο. Ιδιαίτερα στο δεύτερο οι τράπεζες δοκιμάστηκαν με υποθετικά σενάρια ιδιαίτερα δυσμενή για την οικονομία της χώρας. Και στα δύο σενάρια -βασικό και ακραίο- τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να αποδείξουν πως έχουν τις δυνατότητες η κεφαλαιακή τους βάση να αντέξει κάτω από οποιουδήποτε κραδασμούς. Τα stress tests των τραπεζών και οι κινήσεις που θα πραγματοποιήσουν όσα πιστωτικά ιδρύματα χρειάζονται κεφαλαιακή ενίσχυση αποτελούν το ευρωπαϊκό διαβατήριο για τη συμμετοχή στην τραπεζική οικογένεια που επιθυμεί να δημιουργήσει η Ε.Ε. Ως γνωστόν η ΕΚΤ ανέλαβε την εποπτεία των ευρωπαϊκών τραπεζών από την 1η Νοεμβρίου, οπότε και εγκαθιστά εποπτικές επιτροπές που θα συνεργάζονται με την κεντρική τραπεζική αρχή κάθε χώρας και θα επιφορτιστούν με τον ρόλο ορθής λειτουργίας των τραπεζών.

Όσες τράπεζες δεν περάσουν τα stress tests και δεν πραγματοποιήσουν διορθωτικές κινήσεις προκειμένου να βελτιώσουν την κεφαλαιακή τους βάση

θα μείνουν εκτός της οικογένειας αυτής, κάτι το οποίο σηματοδοτεί ένα άδηλο μέλλον γι' αυτές. Για τον λόγο αυτό και εκτιμάται πως καμία από τις τράπεζες που συμμετέχουν στην άσκηση δεν θα επιλέξουν παρόμοια λύση. Τα οφέλη από μια τέτοια τραπεζική ενοποίηση δεν είναι άμεσα, είναι όμως ευκόλως κατανοητά. Η ενοποίηση αυτή θα οδηγήσει σταδιακά αλλά σταθερά σε μία ομογενοποίηση του τραπεζικού περιβάλλοντος στην Ευρώπη, πράγμα που σημαίνει πως οι τράπεζες θα λειτουργούν στο ίδιο περιβάλλον και μελλοντικά με τους ίδιους όρους.

Επομένως, σταδιακά θα μικραίνει η ψαλίδα των επιτοκίων, θα εξορθολογιστούν τα κόστη που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα της Ευρώπης και τελικώς αυτά τα οποία δεν μπορούν να γίνουν μέσω των πολιτικών προθέσεων και προσπαθειών θα επιχειρηθεί να γίνουν μέσω του τραπεζικού περιβάλλοντος. Από μία τέτοια εξέλιξη ασφαλώς πιο ευνοημένα θα είναι τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν σε οικονομίες πιο ευάλωτες, όπως η ελληνική οικονομία με τις γνωστές της παθογένειες.

Αυτός είναι και ο λόγος που η ΕΚΤ λειτουργεί τόσο αυστηρά -σχεδόν αδιάλλακτα- στο θέμα της εποπτείας των τραπεζών, ώστε να ξεκινήσει τη διαδικασία της ενοποίησης από μία σταθερή αλλά και ισχυρή βάση. Το επόμενο βήμα μετά τα stress tests για τις ελληνικές τράπεζες είναι να καταφέρουν να περάσουν εκ νέου στον ιδιωτικό τομέα, ενώ τελικό ζητούμενο αποτελεί η χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας με φθηνά κεφάλαια. Η προοπτική της ενιαίας τραπεζικής αγοράς μπορεί να βοηθήσει αποφασιστικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

5.4 Τα αποτελέσματα των stress test των ελληνικών τραπεζών

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που έδωσε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) σχετικά με τις ασκήσεις προσημείωσης ακραίων καταστάσεων ή αλλιώς stress tests, τις οποίες διενήργησε για 130 ευρωπαϊκές τράπεζες, από το σύνολο των ιδρυμάτων που ελέχθησαν, οι 105 πέρασαν με

επιτυχία τα τεστ ενώ δεν κατάφεραν να περάσουν τον κεφαλαιακό πήχη του 5,5% 25 τραπεζικά ιδρύματα.

Όσον αφορά τις ελληνικές τράπεζες, οι 3 από τις 4 πέρασαν τα stress tests της ΕΚΤ με την **Alpha Bank** να αναδεικνύεται ως η κορυφαία εξ' αυτών με Core Tier 1 στο 8,45% και την Εθνική στο 8,87%. Η Εθνική Τράπεζα χρειάζεται όμως κεφάλαια ύψους 273 εκατομμυρίων ευρώ. Από την άλλη η Eurobank που δεν πέρασε τα stress tests εμφανίζει Core Tier 1 5,45%, δηλαδή οριακά χαμηλότερα του κατώτερου ορίου του 5,5% και χρειάζεται κεφάλαια της τάξεως των 17,55 εκατομμυρίων ευρώ για να ξεπεράσει το όριο του 5,5%.

Από τα αξιοσημείωτα είναι ότι με βάση τις παραδοχές του 2013 προκύπτουν κεφαλαιακές ανάγκες 1,8 δισεκ. ευρώ για την Εθνική και την Eurobank που ωστόσο μηδενίζονται με τα πλάνα αναδιάρθρωσης (δυναμικός ισολογισμός). Με βάση τα stress tests η Alpha Bank και τις παραδοχές του 2013 εμφάνισε Core Tier 1 με ποσοστό 8,07% και μηδενικές κεφαλαιακές ανάγκες. Το έτος 2014 και εφόσον συμπεριλαμβάνονται οι αυξήσεις κεφαλαίου και τα πλάνα αναδιάρθρωσης αυξάνεται στο 8,45% με μηδενικές κεφαλαιακές ανάγκες.

Η Alfa Bank λοιπόν πέρασε τα stress tests και αναδεικνύεται η κορυφαία τράπεζα και με την καλύτερη ποιότητα ενεργητικού αφού στο AQR εμφάνισε ζημία -1,113 δισεκατομμύρια ευρώ, που είναι και οι λιγότερες ζημίες μεταξύ των 4 συστημικών τραπεζών. Η **Τράπεζα Πειραιώς** στο τέλος του 2013 εμφάνισε με βάση τα stress tests Core Tier 1 στο 4,39%, τεχνικά δηλαδή δεν πέρασε τα stress tests έχοντας κεφαλαιακό έλλειμμα της τάξεως των 659,99 εκατομμυρίων ευρώ.

Στα τεστ αντοχής του 2014, εμφάνισε Core Tier 1 στο 6,68% και μηδενικές κεφαλαιακές ανάγκες καθώς στο δυσμενές σενάριο βρίσκεται πάνω από 5,5%. Αξίζει να επίσης να αναφερθεί ότι για την Τράπεζα Πειραιώς λήφθηκε υπόψη η παραδοχή ότι για το διάστημα 2014 με 2016 θα επιτύχει προ προβλέψεων κέρδη της τάξεως του 1 δισεκατομμυρίου ευρώ και θα υπερκαλύψει τον στόχο 3ετίας. Επομένως και η Τράπεζα Πειραιώς πέρασε τα stress tests.

Η **Εθνική Τράπεζα** με όρους 2013 εμφάνισε αρνητικό Core Tier 1 στο -0,42% και κεφαλαιακό έλλειμμα -3,432 δισεκατομμύρια ευρώ. Με όρους 2013 τεχνικά η τράπεζα δεν πέρασε τα stress tests. Με την αύξηση όμως κεφαλαίου εντός του 2014 και τα πλάνα αναδιάρθρωσης εμφάνισε ποσοστό 8,87% στο Core Tier 1, ωστόσο κρίνεται απαραίτητο να ενισχύσει τα κεφάλαια της κατά 273,28 εκατομμύρια ευρώ.

Η **Eurobank** με όρους 2013 εμφάνισε Core Tier 1 αρνητικό στο -6,42% με κεφαλαιακή ζημία -4,628 δισεκατομμυρίων ευρώ. Για το 2014 και εφόσον συμπεριλαμβάνεται η αύξηση κεφαλαίου που πραγματοποίησε εντός του έτους, εμφάνισε Core Tier 1 5,45% δηλαδή δεν πέρασε οριακά τα stress tests, εμφανίζοντας κεφαλαιακό έλλειμμα της τάξεως των 17,55 εκατομμυρίων ευρώ, έως ότου καλύψει το όριο του 5,5%.

Επομένως οι τράπεζες Alpha και Πειραιώς δεν χρειάζεται να λάβουν πρωτοβουλίες για να ενισχύσουν τα κεφάλαια τους και μόνο η Εθνική και η Eurobank θα χρειαστεί να ενισχύσουν τα κεφάλαια τους. Η Eurobank θα υλοποιήσει αύξηση κεφαλαίου της τάξεως των 500 εκατομμυρίων ευρώ ή λίγο υψηλότερα, ενώ η Εθνική θα πουλήσει το 20% της Finanzbank.

Στον Πίνακα 5.1 που ακολουθεί, απεικονίζονται τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των τεστ αντοχής για τις ελληνικές τράπεζες, όπως αναλύσαμε στις προηγούμενες παραγράφους.

Τράπεζες	Εθνική Τράπεζα	Τράπεζα Πειραιώς	Alpha Bank	Eurobank
Core Tier 1 (2013)	-0,42%	4,39%	8,07%	-6,42%
Κεφαλαιακή Ζημία 2013	-3.432 δις.	-659,99 εκ.	0,00	-4,628 δις.
Core Tier 1 (2014)	8,87%	6,68%	8,45%	5,45%
Κεφαλαιακό Έλλειμμα	-273 εκ.	0,00	0,00	-17,55 εκ.
AQR	-2,247 δις.	-2,709 δις.	-1,113 δις.	1,287 δις.

Πίνακας 5.1: Συγκεντρωτικά αποτελέσματα των stress tests για τις ελληνικές τράπεζες (Πηγή: E.K.T.)

5.5 Ατέλειες και περιορισμοί των stress tests

Όπως αναφέραμε στις προηγούμενες παραγράφους, τρία από τα τέσσερα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα που έλαβαν μέρος στη Συνολική Αξιολόγηση δεν παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων με βάση την υπόθεση δυναμικού ισολογισμού και το τέταρτο πιστωτικό ίδρυμα στην ουσία δεν παρουσιάζει κεφαλαιακή υστέρηση. Με βάση την υπόθεση στατικού ισολογισμού, η Alpha Bank δεν παρουσιάζει υστέρηση κεφαλαίων, ενώ η Τράπεζα Πειραιώς παρουσιάζει, η οποία όμως υπερκαλύπτεται από την καθαρή αύξηση μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποίησε το 2014 μετά και την αφαίρεση του ποσού εξαγοράς προνομιούχων μετοχών.

Με βάση την υπόθεση στατικού ισολογισμού, η Εθνική Τράπεζα και η Eurobank παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου τις οποίες πραγματοποίησαν το 2014. Ωστόσο, για τις τράπεζες αυτές, που περιλαμβάνονται στον κατάλογο και οι οποίες εμφανίζουν κεφαλαιακή υστέρηση βάσει του στατικού τους ισολογισμού,

αλλά και βάσει του δυναμικού τους ισολογισμού, ούτε η Εθνική Τράπεζα αλλά ούτε και η Eurobank στην ουσία παρουσιάζουν κεφαλαιακή υστέρηση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον δυναμικό ισολογισμό, εκπονήθηκαν παράλληλα με την αξιολόγηση βάσει του στατικού ισολογισμού, καθώς επίσης και τα σχέδια αναδιάρθρωσης συμφωνήθηκαν με την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού μετά την 1η Ιανουαρίου 2014. Τα στοιχεία αυτά θα ληφθούν υπόψη από τις Μικτές Εποπτικές Ομάδες για τον προσδιορισμό των τελικών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Έτσι τα αποτελέσματα της άσκησης που διενεργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έδειξαν ότι οι αυξήσεις κεφαλαίων και τα σχέδια αναδιάρθρωσης που υλοποιούνται από τις τέσσερις ελληνικές τράπεζες, έχουν ενισχύσει σημαντικά την κεφαλαιακή τους θέση».

Τώρα μερικές παρατηρήσεις και επισημάνσεις σχετικά με τα τεστ αντοχής, οι οποίες εύλογα γεννώνται, και είναι οι ακόλουθες:

- ✚ Η κατάκτηση της κεφαλαιακής επάρκειας από τις συστημικές τράπεζες (για Εθνική και Eurobank, μετά την απόφαση των Μικτών Εποπτικών Μονάδων) ενώ αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την αύξηση της ρευστότητας στην οικονομία δεν αποτελεί συγχρόνως και ικανή συνθήκη. Τα κριτήρια χορήγησης ρευστότητας, προκειμένου να υποστηρίξουν τα κριτήρια φερεγγυότητας, θα πρέπει να συνάδουν με τα απαραίτητα πιστοληπτικά κριτήρια που απορρέουν από την αρχιτεκτονική του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σε αυτή τη φάση στασιμότητας της οικονομικής δραστηριότητας και υψηλού ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων, το οποίο σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις θα συνεχίσει να αυξάνει τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του 2015, η αναζήτηση και η εύρεση λειτουργικής γραμμής αποπληρωμής από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά αποτελεί το βασικό κριτήριο για την χορήγηση νέων δανείων εκ μέρους του τραπεζικού συστήματος. Πρόκειται λοιπόν για αποφασιστικό κριτήριο για το τραπεζικό σύστημα το οποίο δεν πρόκειται να

παρακαμφθεί. Συνεπώς οι εξελίξεις προβλέπονται δύσκολες και για τον επόμενο χρόνο όσον αφορά στην ρευστότητα.

✚ Η ρευστότητα της οικονομίας είναι αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας. Πρόκειται λοιπόν για μια σχέση που ξεκινάει από την οικονομική δραστηριότητα και καταλήγει στην ρευστότητα. Το αντίθετο δεν ισχύει. Επομένως η μεγέθυνση της οικονομίας αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα. Οπότε η μεγέθυνση χρειάζεται να χρηματοδοτηθεί κυρίως με άλλα χρηματοδοτικά μέσα (ΑΞΕ, Επενδυτική Τράπεζα, Πόροι από ΕΤΕπ, Ευρωπαϊκές Επενδύσεις κτλ) και τότε το τραπεζικό σύστημα θα ακολουθήσει σιγά σιγά όσο θα αυξάνεται η καταθετική του βάση και θα αποκαθίστανται με θετικό πρόσημο οι προσδοκίες.

✚ Δεκάδες είναι οι ευρωπαϊκές τράπεζες, περιλαμβανομένων των κολοσσών Deutsche Bank και BNP Paribas, οι οποίες δεν διαθέτουν επαρκή κεφάλαια ώστε να υποστηρίξουν την οικονομική ανάπτυξη ή να αντέξουν μια κρίση σαν αυτή του 2008. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουμε, χρησιμοποιώντας ως μέτρο τον **ελάχιστο δείκτη μόχλευσης** που θα ισχύει από το 2015. Το νέο πρότυπο που θα ισχύσει στο πλαίσιο της Βασιλείας III προβλέπει ότι τα κεφάλαια των τραπεζών θα πρέπει να ανέρχονται τουλάχιστον στο 3% των περιουσιακών τους στοιχείων. Αυτό συνεπάγεται ότι, αν η ΕΚΤ είχε χρησιμοποιήσει αυτό το μέτρο και απαιτούσε κεφάλαια της υψηλότερης πιστοληπτικής διαβάθμισης, 12 μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες που πέρασαν τα τεστ αντοχής της ΕΚΤ θα έπρεπε να αυξήσουν τα κεφάλαιά τους κατά 66 δισεκατομμύρια ευρώ επιπλέον. Η ΕΚΤ δεν περιέλαβε τον δείκτη μόχλευσης στα τεστ αντοχής διότι η δημοσίευση αυτών των στοιχείων είναι εθελοντική από το 2015, ενώ θα γίνει υποχρεωτική το 2018. Ωστόσο τα αμερικανικά τραπεζικά τεστ αντοχής, που θεωρείται ευρέως ότι συνέβαλαν σε μεγάλο

βαθμό στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης προς τις τράπεζες μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, βασίστηκαν σε ένα απλό όριο μόχλευσης ταυτόχρονα με ένα βασισμένο στη στάθμιση κινδύνου. Δηλαδή όταν μια τράπεζα βασίζεται υπερβολικά στη μόχλευση, και χρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις της μέσω δανεισμού, μπορεί να χρεοκοπήσει ακόμη και αν η αξία των περιουσιακών της στοιχείων υποχωρήσει ελάχιστα. Μια εταιρεία με κεφάλαιο που ισούται με το 2% των περιουσιακών της στοιχείων θα δει το κεφάλαιό της να εξανεμίζεται αν οι τιμές αυτών των στοιχείων υποχωρήσουν κατά μέσο όρο 2%. Επομένως όσο χαμηλότερη η αναλογία, τόσο ασθενέστερη είναι η τράπεζα. Κατά κάποιο τρόπο ο δείκτης μόχλευσης είναι σημαντικότερος σε μια δοκιμασία αντοχής διότι αποκαλύπτει σαφέστερα ποιες τράπεζες είναι αδύναμες. Επομένως, ο δείκτης μόχλευσης που δεν περιλαμβάνει στάθμιση κινδύνου είναι υπερβολικά απλουστευτικός, διότι δεν μαθαίνει τίποτα για την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων μιας τράπεζας εξετάζοντας απλώς το σύνολό τους. Δεν γίνεται να εξισώνεις τα μετρητά με τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- Eurobank Ergasias
- National Bank of Greece
- Alpha Bank
- Piraeus Bank

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

Ευτύχιος Σαρτζετάκης (2006): *Αποταμίευση, Επένδυση και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Σαράντης – Ευάγγελος Λώλος (2007): *Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Ανάπτυξη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Κωσταντίνος Τασάκος (2004): *Διαχείριση Κινδύνων – Ο κίνδυνος διακανονισμού πράξεων συναλλάγματος*, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Χ. Γκόρτσος (2012): *Βασιλεία III – Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος*, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

www.ecb.europa.eu

www.eba.europa.eu

www.centralbank.gov.cy

<http://www.epistimonikomarketing.gr>

www.bankofgreece.gr

www.rabobank.gr

www.minfin.gr

www.capital.gr

www.bankingnews.gr

www.focus.de

www.imerisia.gr

www.tovima.gr

www.news247.gr